

Årsrapport 2013

KONKURRANSE
TILSYNET

The Competition Authority

MER KONKURRANSE OG MATMARKEDER

Året 2013 har i likhet med 2012 vært et år hvor en stor del av Konkurransetilsynets oppmerksomhet har vært rettet mot matmarkedene: Ica og Norgesgruppens samarbeidsavtale, mulig overtredelse av gjennomføringsforbudet i forbindelse med Norgesgruppens overtagelse av deler av Ica Maxi, Orklas oppkjøp av Rieber, samt forslag om en ny matlov er viktige eksempler.

Disse krevende sakene tar en stor del av Konkurransetilsynets ressurser. For å utnytte tilsynets kapasitet på en god måte, og samtidig effektivt oppnå gode resultater i håndhevingen av konkurranseloven, har tilsynet i økende grad tatt i bruk det som internasjonalt gjerne benevnes en "soft law"-tilnærming for å rette opp i adferd som kan skade konkurransen. Bruken av myk håndheving vil bli styrket gjennom endringene i konkurranseloven som åpner for at partene kan foreslå avhjelpende tiltak i saker om ulovlig samarbeid og misbruk av dominerende stilling.

Med den reviderte konkurranseloven vil det også bli en betydelig heving av terskelverdiene i fusjonskontrollen. Dette stiller nye krav til en mer aktiv overvåking av markedene for å fange opp fusjoner under terskelverdiene – men som likevel kan ha skadelige effekter på konkurransen, ikke minst i lokale markeder.

Tilsynet har i 2013 også foretatt en systematisk kartlegging av virksomheter som potensielt kan misbruke sin dominerende stilling, og det er god grunn til å tro at dette arbeidet vil gi resultater. En stor utfordring for Konkurransetilsynet har også vært å arbeide for å snu trenden mot stadig sterkere regulering av markedene og få forståelse og gjennomslag for behovet for å bruke konkurranse som et middel til å heve produktiviteten i Norge.

Matmarkedene

Konkurransetilsynet ble informert om Norgesgruppen og Icas samarbeid om innkjøp og grossistvirksomhet i begynnelsen av 2013. Tilsynet vedtok å treffe midlertidig vedtak om forbud mot avtalen, basert på faren for varig konkurranseskade og rimelig sannsynlighet for at avtalen er ulovlig. Det er første gang i tilsynets historie at det er nedlagt et midlertidig forbud mot en atferd som kan være i strid med forbudsbestemmelsene i konkurranseloven. 13. februar 2014 varslet Konkurransetilsynet Ica og Norgesgruppen om at tilsynets vurdering var at samarbeidet var ulovlig.

I 2013 leverte Dagligvarelovutvalget sin utredning, og la frem forslag til ny lov om god handelsskikk (NOU 2013:6). Utvalget kom til at det ville anbefale en matlov, men med klare føringer om at loven skulle fremme effektive forhandlinger, at den ikke skulle regulere resultatet av forhandlingene og at den skulle være til fordel for forbrukerne. I høringen til utvalgets forslag har Konkurransetilsynet stilt seg spørrende til behovet for en ny matlov. Tilsynet har videre pekt på at det kan bli krevende for et eventuelt nytt handelstilsyn å skulle ilegge gebyr ved overtredelse av lovbestemmelser som åpner for stor grad av skjønn, samt at loven kan skape utfordringer knyttet til dobbelthåndheving. Tilsynet synes imidlertid det er positivt at utvalget har valgt å gi loven et forbrukerformål.

Tett samarbeid med EU-kommisjonen i flere fusjonssaker

Omtrent samtidig med at Konkurransetilsynet begynte å vurdere samarbeidet mellom Norgesgruppen og Ica, ble behandlingen av den norske delen av Orklas oppkjøp av Rieber overført til tilsynet fra EU-kommisjonen. Dette oppkjøpet ble underlagt en grundig behandling med bakgrunn i at både Orkla og Rieber var betydelige leverandører i det norske matmarkedet. Konkurransetilsynet fant etter en konkret vurdering ikke grunnlag for å gripe inn mot fusjonen. Konkurransetilsynet valgte imidlertid å si nei til to andre fusjoner: Fusjonen mellom Sentralvaskeriene og Nor Tekstil i vaskerimarkedet, og fusjonen mellom Retriever og Innholdsutvikling innenfor markedet for medieovervåking. I begge disse fusjonene var det Konkurransetilsynets oppfatning at konkurransen ble skadelidende, og fusjonene ble stoppet. Ingen av vedtakene ble påklaget.

Overføringen av fusjonen mellom Orkla og Rieber & Søn var den første av to fusjoner som ble overført fra EU-kommisjonen gjennom året. I oktober ble fusjonen mellom Elixia og Health and Fitness Nordic (med kjedene Sats og Fresh Fitness) overført, og 14. februar 2014 offentliggjorde Konkurransetilsynet at fusjonen ble godkjent på vilkår om salg av flere treningssentre.

Myk håndheving

Det å velge å gå mot full etterforskning av en sak er ressurskrevende. Noen ganger kan det også medføre at det tar relativt lang tid å rette opp konkurranseskaden. Med store, krevende saker og knappe ressurser er det viktig at Konkurransetilsynet finner frem til nye og effektive metoder for å hindre konkurranseskadelig adferd. Konkurransetilsynet har gjennom 2013 bevisst tatt i bruk en myk håndhevingstilnærming for på en effektiv måte hindre konkurranseskadelig adferd.

En viktig sak som Konkurransetilsynet søkte å løse gjennom bruk av myk håndheving er bankenes signalisering av rentenivå. Som følge av økte kapitalkrav var det flere banker som signaliserte økte renter gjennom mediene. Flere banker ga også anslag for hvor mye rentene vil komme til å øke. Dette er en form for signalisering som er egnet til å skade konkurransen, og som kan være i strid med konkurranseloven. Konkurransetilsynet valgte å ta kontakt med Finans Norge og de største bankene for å redegjøre for hvordan tilsynet vurderte denne uheldige praksisen. I tillegg redegjorde tilsynet for sitt syn offentlig i kronikks form. Resultatet av dette arbeidet var at bankene ble betydelig mer varsomme med å signalisere renteoppganger gjennom mediene.

Et annet område hvor tilsynet bevisst har valgt en annen tilnærming enn full etterforskning er i forbindelse med bruk av innelåsende garantivilkår i nybilmarkedet. Tilsynet hadde over tid fått flere henvendelser og klager på at det forekom garantivilkår som gav forbrukerne inntrykk av at de var forpliktet til å bruke merkeverksteder for å opprettholde sine garantirettigheter. Tilsynet valgte å utarbeide en rapport om garantivilkår i bilbransjen der formålet med rapporten var todelt. Det første formålet var å veilede forbrukeren om at de trygt kunne velge mellom merkeverksted og uavhengige verksteder for reparasjoner de selv betaler for. Det andre formålet var å få bilprodusentene/importørene/forhandlerne til å endre eventuelle ulovlige eller villedende garantivilkår. Arbeidet har ført til at mange produsenter/importører/forhandlere har ryddet opp i sine garantivilkår, slik at forbrukerne nå kan velge fritt.

Endringer i konkurranseloven og etterforskning av dominanssaker

Å velge en myk håndhevingstilnærming vil bli lettere når de nye endringene i konkurranseloven trer i kraft i 1. januar 2014. Da vil det bli åpnet for at partene kan foreslå avhjelpende tiltak i saker om ulovlig samarbeid, dog ikke i alvorlige kartellsaker, og i saker om misbruk av dominans. Disse sakene kan tilsynet derfor avslutte raskere enn før.

Men det er også andre endringer i konkurranseloven som vil få stor betydning - både for næringslivet og for Konkurransetilsynet. Dette gjelder særlig hevingen av terskelverdiene. Disse endres fra 50 millioner til en milliard i samlet omsetning og fra 20 til 100 millioner i omsetning når minst to av de berørte foretakene hver for seg har en omsetning på minst 100 millioner kroner. Hevingen av terskelverdiene innebærer ikke noen endringer i tilsynets inngrepshjemler, men vil redusere antall meldepliktige fusjoner betydelig. Dette medfører at tilsynet i større grad må overvåke markedene for å få informasjon om potensielle konkurranseskadelige fusjoner under terskelverdiene. Konkurransetilsynet har også valgt å pålegge informasjonsplikt til enkelte større norske foretak der tilsynet mener det er fare for at oppkjøp av mindre foretak i lokale markeder kan skape lokale monopoler eller for sterk markedskonsentrasjon.

Konkurransetilsynet har gjennom det siste året også hatt en mer systematisk satsing på dominans. I tillegg til å etterforske en større dominanssak har tilsynet etablert et dominansprosjekt der prosjektgruppen har hatt som formål å identifisere markeder med dominerende aktører og mulige saker der det har skjedd misbruk av den dominerende stillingen. Dette arbeidet har resultert i identifikasjon av flere aktører som kan misbruke sin dominerende stilling, og tilsynet vil sette i gang etterforskning av minst en dominanssak til i inneværende år. En ytterligere satsing ville være ønskelig gitt at flere potensielle saker er identifisert, men da må tilsynet tilføres flere ressurser.

Konkurranse som virkemiddel til økt produktivitet

En stor utfordring for Konkurransetilsynet er, og vil fortsatt være forståelse og gjennomslag for bruk av konkurranse som et middel til økt produktivitet i norsk næringsliv. Konkurransetilsynet sendte 16 høringsuttalelser i 2013 der det ble pekt på konkurransebegrensende virkninger av foreslåtte offentlige tiltak. Den foreslåtte loven om omsetning av bøker, forslag om samordning av statlige innkjøp samt beregningsgrunnlag for kapitalkrav er noen eksempler. Tilsynet har også iverksatt en markedsstudie i bygg-

og anleggssektoren, som blant annet skal vurdere eventuelle konkurransebegrensende reguleringer på dette området.

Vi har i flere år hatt en trend mot økt regulering, og Konkurransetilsynet er bekymret for asymmetrien i at sektortilsynene vokser samtidig som Konkurransetilsynet som skal håndheve konkurranseloven i alle markeder (med mindre de har unntak fra Konkurranseloven) har hatt en reell reduksjon i bevilgningen. Dette er ikke mindre bekymringsfullt når en samtidig tar i betraktning at KOFA, som skal sikre konkurransen ved innkjøp til offentlig sektor, har vært underfinansiert gjennom en lang periode. Tilsynet har etterspurt en gjennomgang av konkurransebegrensende reguleringer, og basert på denne en liste med tiltak som kan legges til rette for økt konkurranse.

Ved siden av å se på privat næringsliv er det også behov for å se på hvordan det kan legges til rette for en mer effektiv håndheving av konkurranseregelverket i skjæringsfeltet mellom privat og offentlig sektor. Her er det en rekke eksempler på forskjellsbehandling, offentlig støtte og krysssubsidiering som hindrer effektiv konkurranse. Tilsynets vurdering er at det er behov for å se hvordan statsstøtteregelverket kan håndheves nasjonalt for å gi det større og bredere gjennomslagskraft og for å skape like vilkår for konkurrenter enten de er privat eller offentlig eide.

Med en nasjonal håndheving av statsstøtteregelverket ville vi kunne komplettert konkurranseloven ved å kunne gripe inn mot ulike konkurransevilkår mellom offentlige og private virksomheter. Det er også klart at når det kun er ESA som har en aktiv håndheving av statsstøtteregelverket, så vil det være begrenset hvor mange saker som vil bli behandlet og oppdaget. Enkelte kommuner synes også at det er behagelig at Brussel er langt unna. Med en nasjonal håndheving ville en kunne avdekke og behandle langt flere saker. På sikt vil flere kommuner og statlige etater måtte tenke seg om flere ganger før de velger å skape ulike konkurransevilkår mellom offentlige og private aktører. En nasjonal håndheving ville derfor kunne ha en viktig preventiv effekt i forhold til å unngå ulike konkurransevilkår.

Det vil også være tilrådelig å se på hvordan konkurranse kan skape økt produktivitet i offentlig sektor mer generelt. Vi trenger å få mest mulig ut av de ressursene vi har og de som vi velger å benytte i offentlig sektor. Konkurranse er et virkemiddel for å få til økt produktivitet, nye produkter og nye måter å løse oppgavene på - og som virker ikke bare i privat sektor.

Fra Konkurransetilsynets ståsted er det oppmuntrende at den nye regjeringen legger så stor vekt på konkurranse i sin tiltredelseserklæring. Tilsynet er derfor forventningsfull til at hensynet til og tilrettelegging for konkurranse vil få gjennomslag i årene som kommer.

Christine B. Meyer

Konkurransedirektør

2.1 Samfunnseffekter

1) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
1.1) Konkurransetilsynet skal håndheve konkurransereglens forbuds- og inngrepsbestemmelser på en slik måte at lovbrudd sanksjoneres raskt og effektivt	Konkurransbegrensende samarbeid I 2013 fattet Konkurransetilsynet endelig vedtak etter §10 i asfaltsaken (V2013-3).	Veidekke ble ilagt et gebyr på 220 millioner kroner og NCC et gebyr på 140 millioner kroner for brudd på konkurranseloven. Veidekke slipper å betale gebyret etter innvilget lempning. NCC har anket avgjørelsen inn for rettsapparatet. Saken ble behandlet i Oslo tingrett i begynnelsen av 2014, men utfallet er p.t. ikke klart.
	Tilsynet var på 2 bevissikringer på 4 steder i 2013, derav en som ble gjennomført på vegne av EU-kommisjonen: I tillegg er det gjennomført 2 såkalte "§24-kontroller" til sammen 3 steder). Slike kontroller innebærer en stedlig kontroll hvor vi ber om å få utlevert informasjon, men uten rett til å søke selv.	Konkurransetilsynet har i 2013 mottatt 2 søknader om lempning. Flere saker er under etterforskning og to vedtak er ventet primo 2014 Sak 1: 1 bevissikring, 3 steder, 8 forklaringsopptak Sak 2: 3 forklaringsopptak. Sak 3: 1 bevissikring (på vegne av Kommisjonen), 1 sted Sak 4: 1 forklaringsopptak Sak 5: 8 forklaringsopptak
	Konkurransetilsynet fortsatte etterforskning etter bevissikring hos Telenor i begynnelsen av desember 2012. Mistanke om brudd på §§ 10 og 11.	Saken er fremdeles under etterforskning.
	Konkurransetilsynet har i 2013 arbeidet med å vurdere samarbeidsavtale inngått mellom Norgesgruppen ASA og Ica Norge AS i januar 2013. Avtalen omfatter samarbeid om deler av Ica Norges AS' innkjøp og distribusjon.	I april 2013 vedtok Konkurransetilsynet et midlertidig pålegg om opphør av samarbeidsavtalen. 13. februar 2014 varslet Konkurransetilsynet Ica og Norgesgruppen om at tilsynets vurdering var at samarbeidet var ulovlig.
	Konkurransetilsynet vedtok 4. juli 2011 å ilegge Ski Follo Taxidrift, Ski Taxi BA og Follo Taxisentral overtredelsesgebyr for ulovlig samarbeid i anbudskonkurranser om pasienttransportsom. Selskapene anla sak mot Staten v/Konkurransetilsynet i september 2011. Saken var oppe for Follo tingrett i 2012.	Dom i saken ble avsagt 8. februar 2013. Tingretten opphevet Konkurransetilsynets vedtak av 4. juli 2011. Konkurransetilsynet anket dommen, og saken vil få fornyet behandling våren 2014.
	Myk håndhevingstilnærming I forbindelse med rentesignalisering i bankmarkedet hadde tilsynet kontakt med Finans Norge og de største bankene, og kronikk i DN.	Bankene har blitt betydelig mer varsomme med å signalisere renteopp ganger gjennom mediene.
	Analyse av innelåsende garantivilkår i bilmarkedet. Rapport om garantivilkår i bilbransjen publisert i september 2013.	Rapporten, møter med bransjen og publisitet om rapporten har gitt to konkrete resultater: - Forbrukerne har fått veiledning om at de trygt kunne velge mellom merkeverksted og uavhengige verksteder når de selv betaler for reparasjonene. - Bilprodusentene/importørene/forhandlerne har ryddet opp i sine garantivilkår og endret eventuelle ulovlige eller villedende garantivilkår.
	Konkurransetilsynet hadde møte med Norsk Varmepumpeforening etter tips om bruk av bindende videresalgsspriser.	Konkurranselovens bestemmelser om forbudet mot bruk av bindende videresalgsspriser ble klargjort.

1) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt, forts.

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
1.1) Konkurransetilsynet skal håndheve konkurransereglene forbuds- og inngrepsbestemmelser på en slik måte at lovbrudd sanksjoneres raskt og effektivt	<u>Misbruk av dominerende stilling</u> 1.1.1) Tilsynet skal intensivere arbeidet med saker som involverer misbruk av dominerende stilling og forsterke kompetansen på dette området En arbeidsgruppe med representanter fra markedsavdelingene, etterforskning og stabene ble etablert som en del av tilsynets satsing på dominans.	Arbeidsgruppen gjennomførte en systematisk kartlegging av virksomheter som har en dominerende stilling, og som kan ha misbrukt sin dominerende stilling. Flere potensielle saker ble identifisert. Ut fra en ressursmessig prioritering vil markedsavdelingene jobbe videre med en av disse sakene.
	Tilsynet har flere mulige brudd på §11 under etterforskning, herunder etterforskning av mulig brudd på §11 etter en bevissikring som ble gjennomført høsten 2012.	Ingen av de sakene om mulig brudd på §11 som tilsynet har utredet har ført til vedtak om inngrep i 2013.
	I februar 2013 valgte SAS å gjeninnføre tilbud om opptjening av bonuspoeng på flyreiser i det norske innenriksmarkedet. Konkurransetilsynet startet umiddelbart er omfattende arbeid for å vurdere om dette innebar en overtredelse av bonusforskriften.	Tilsynet var nær ved å konkludere i saken da Regjeringen 16. mai 2013 valgte å oppheve bonusforbudet på innenlandsreiser. Som en følge av Regjeringens beslutning valgte Konkurransetilsynet å avslutte saken.

1) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt, forts.		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
1.1) Konkurransetilsynet skal håndheve konkurransereglene forbuds- og inngrepsbestemmelser på en slik måte at lovbrudd sanksjoneres raskt og effektivt.	<u>Større §10 og/eller §11-saker som er etterforsket og avsluttet med avgjørelser etter §12</u> Konkurransetilsynet har gitt avslag på anmodning om å gripe inn etter § 12 tredje ledd i 17 saker i 2013, mot 12 i 2012.	Noen de større sakene der det er gitt avslag på anmodning om å gripe inn etter § 12 tredje ledd er følgende: • Breeze Tekstil AS fremsatte klage rettet mot Nor Tekstil AS for brudd på konkurranseloven §§ 10 og 11 og Sentralvaskeriene AS for brudd på konkurranseloven § 10. • Oslo Boat Show AS fremsatte klage rettet mot Norboat AS og Telebryggen AS for overtredelse av konkurranselovens §§ 10 og 11. • Norsk Eiendomsinformasjon AS anga at Kartverkets nye prismodell, som skal gjelde for tilgang til kart- og eiendomsdata fra 1. januar 2014, er i strid med konkurranseloven § 11. • Quality Manager fremsatte klage om at KS (Kommunesektorens organisasjon) og Kommuneforlaget på en utilbørlig måte utnyttet sin dominerende stilling i markedet for digitale internkontrollsystemer i strid med konkurranseloven § 11. • Klage om at Sande Trafikkskole Olaussen sin henstilling til en lokal tilbyder av førstehjelpskurs om å ikke levere førstehjelpskurs til Speed Trafikkopplæring er i strid med konkurranseloven § 11. • Holship Norge AS fremsatte klage om at Administrasjonskontoret for Havnearbeid i Drammen og Drammen Bryggeriarbeiderforbund på en utilbørlig måte har utnyttet sin dominerende stilling i markedet i strid med konkurranseloven § 11, ved å kreve inngåelse av avtale om bruk av deres ansatte for lossing og lasting av skipsfartøy ved Drammen havn. • PlussVVS.no AS fremsatte klage om at Comfort-kjeden AS, Designkupp AS og Villeroy & Boch Norge AS ved samordnet opptreden nekter å la klager bruke produktbilder med opphavsrettslig beskyttelse i markedsføringen av sine produkter i strid mot konkurranseloven § 10. • Klage ble rettet mot Hallingdal Renovasjon IKS og Retura Val-Hall AS for brudd på konkurranseloven § 11 i markedet for håndtering av næringsavfall i Hallingdal. I begrunnelsen for avgjørelser etter § 12 tredje ledd (avslag på anmodning om å gripe inn) er det i disse sakene anført at Konkurransetilsynet etter en konkret helhetsvurdering ikke har funnet grunnlag for å prioritere ytterligere ressurser til videre behandling av saken. I denne vurderingen har tilsynet sett hen til sakens omfang, betydning og de ressurser som vil være påkrevd for å ta endelig stilling til om konkurranselovens forbudsbestemmelser er overtrådt. Tilsynet har i vurderingen også hensyntatt den betydelige saksmengden som for tiden er til behandling. Til tross for beslutningen om ikke å prioritere ytterligere ressurser til å forfølge disse sakene, bidrar de til å øke tilsynets markedskunnskap. Tilsynets kontakt med partene i tilknytning til saksbehandlingen vil øke kunnskapen om konkurranseloven og fungere avskrekkende. Alle avgjørelser er publisert på Konkurransetilsynet sine nettsider, under 'Vedtak og uttalelser'.

1) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt, forts.

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
1.1) Konkurransetilsynet skal håndheve konkurransereglene forbuds- og inngrepsbestemmelser på en slik måte at lovbrudd sanksjoneres raskt og effektivt.	<u>Samfunnsøkonomiske effekter</u> 1.1.2) Basert på internasjonale erfaringer skal tilsynet utarbeide egne strategier for evaluering og synliggjøring av samfunnsøkonomiske effekter som følge av §§ 10- og 11-saker	Tilsynet har utarbeidet et bakgrunnsnotat og en strategi for samfunnsøkonomisk virkningsvurdering som følge av §§ 10- og 11-saker. Arbeidet med virkningsvurdering forankres i økonomisk stab. Ut fra ressurs hensyn tas det tas sikte på å gjennomføre virkningsvurdering av ett vedtak etter §10 eller §11 årlig.
		1.1.1.3) Tilsynet skal rapportere og evaluere samfunnsøkonomiske effekter av håndhevingen Det er av ressursmessige årsaker ikke gjennomført en egen evaluering og rapportering av samfunnsøkonomiske effekter av håndhevingen i 2013
		1.1.1.1 Tilsynet skal vurdere om vedtak fra departementet og domstol gir grunnlag for endring i arbeidsform eller metoder, og hvilke tiltak som eventuelt må iverksettes på bakgrunn av vurderingen Det ble i 2013 ikke fattet noen forvaltningsvedtak som gav grunnlag for endring av arbeidsform eller metode. Det foreligger heller ingen rettskraftige gjørelser fra domstolene som gav grunnlag for slike endringer i 2013.
		1.1.1.2 Tilsynet skal rapportere på anvendelsen av EØS-avtalens konkurranseregler i vedtakspraksis. Konkurransetilsynet har i 2013 fattet ett vedtak med hjemmel i EØS-avtalen artikkel 53, ingen etter artikkel 54. Det gjelder Veidekke ASA / Veidekke Industri AS og NCC AB/ NCC Roads AS – illeggelse av overtredelsesgebyr etter konkurranseloven § 29,jf. § 10 og EØS-avtalen art. 53 (V2013-3)

1) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt, forts.

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering	
1.1) Konkurransetilsynet skal håndheve konkurransereglenes forbuds- og inngrepsbestemmelser på en slik måte at lovbrudd sanksjoneres raskt og effektivt.	Inngrepsbestemmelsene I 2013 mottok og vurderte Konkurransetilsynet 391 alminnelige meldinger (411 i 2012).	Fullstendig melding	Vedtak om inngrep
		Det ble pålagt fullstendig melding i 5 saker. - Norgesbakeriene Holding AS - Bakst Holding AS - Nor Tekstil AS - Rogaland Tekstil AS - Norsk Gjenvinning AS - Avfall Sør Bedrift AS - Assa Abloy Norge AS - Safeguard Group AS - Eltel Networks AS - Sønnico Tele AS I tillegg ble frivillig fullstendig melding sendt inn i 4 saker: - Salar Bidco AS - Pharmaq Holding AS - Nokas AS – G4S International Holdings Limited - Orkla ASA - Rieber & Søn ASA - Altor Fund III (Via Elixia Holding IV AS) / Tryghedsgruppen - Elixia Holding III AS / Health & Fitness Nordic AB (HFN)	Det ble vedtatt inngrep mot 2 fusjoner/oppkjøp. Vedtak V2013-1: Inngrep i foretakssammenslutning mellom Nor Tekstil AS og Sentralvaskeriene AS. Konkurransetilsynet la ned forbud mot foretakssammenslutningen. Vedtak V2013-5: Inngrep mot foretakssammenslutning mellom Retriever Norge AS og Innholdsutvikling AS. Konkurransetilsynet la ned forbud mot foretakssammenslutningen. Videre oppnevnte Konkurransetilsynet i 2013 forvaltere i to saker til å bistå ved gjennomføringen av tidligere inngrepsvedtak: V2011-8 Lemminkäinen Norge AS – Mesta Industri AS og V2012-10 Mekonomen AS (publ) – Meca Scandinavia AB

1) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt, forts.

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
1.1) Konkurransetilsynet skal håndheve konkurransereglenes forbuds- og inngrepsbestemmelser på en slik måte at lovbrudd sanksjoneres raskt og effektivt.	Brudd på gjennomføringsforbud Konkurransetilsynet har i løpet av året 2013 fattet tre vedtak om brudd på gjennomføringsforbudet i forbindelse med foretakssammenslutninger.	Tre ulike foretak ble i 2013 ilagt overtredelsesgebyr på til sammen 800 000 kr for overtredelse av gjennomføringsforbudet i konkurranseloven § 19 første ledd i forbindelse med foretakssammenslutninger. • RBBS Holding AS ble ilagt et overtredelsesgebyr på 250 000 kroner for overtredelse av gjennomføringsforbudet i konkurranseloven § 19 første ledd i forbindelse med oppkjøpet av 50 % av aksjene i Sørre Bygg AS (V2013-10). • Allkopi Service Point AS fikk overtredelsesgebyr på 200 000 kroner for overtredelse av gjennomføringsforbudet i konkurranseloven § 19 første ledd i forbindelse med oppkjøpet av 100 % av aksjene i Novum Service Point AS (V2013-11). • EG A/S fikk et overtredelsesgebyr på 350 000 kroner for overtredelse av gjennomføringsforbudet i konkurranseloven § 19 første ledd i forbindelse med oppkjøpet av 100 prosent av aksjene i ASP AS (V2013-9). I tillegg til dette er det sendt ut varsel i flere saker. Brudd på gjennomføringsforbudet er alvorlig. Den potensielle skaden ved brudd på gjennomføringsforbudet er stor ettersom en slik overtredelse vil være egnet til å hindre en effektiv kontroll med foretakssammenslutninger. Vedtak om brudd på gjennomføringsforbudet med merkbare bøter virker preventivt.
	Veiledning Konkurransetilsynet har på bakgrunn av høringsuttalelser utarbeidet revidert veiledning for prosjektsamarbeid.	Veiledning for prosjektsamarbeid angir blant annet hvordan Konkurransetilsynet tolker og vil anvende konkurranseloven § 10 i saker som gjelder prosjektsamarbeid. Veiledningen vil publiseres på www.kt.no i 2014.
	På bakgrunn av høringsuttalelser og ny forskrift om overtredelsesgebyr reviderer Konkurransetilsynet veiledning om utmåling og lempning av overtredelsesgebyr.	Veiledning om utmåling og lempning av overtredelsesgebyr har som formål å sikre gjennomsiktighet og objektivitet ved utmåling av overtredelsesgebyr etter konkurranseloven § 29, innenfor det skjønn Konkurransetilsynet er tillagt i lov og forskrift. Veiledningen vil publiseres på www.kt.no i 2014.
	Tilsynet utarbeidet "Veiledning om anvendelse av konkurranseloven § 10 – bindende videresalgspris"	Veiledning om anvendelse av konkurranseloven § 10 – bindende videresalgspris beskriver hvordan Konkurransetilsynet vil vurdere bruk av bindende videresalgspris i relasjon til forbudet i konkurranseloven § 10.
	Andre viktige saker og aktiviteter Konkurransetilsynet er co-chair sammen med amerikanske og meksikanske konkurransemyndigheter i Agency Effectiveness Working Group i det internasjonale konkurransenettverket ICN.	Generelt gir deltagelse i ICN mulighet til erfaringsutveksling knyttet til ulike aspekter ved håndheving av konkurranselovgivningen. Deltagelse og jobben som co-chair i Agency Effectiveness Working Group er særlig nyttig i forhold til effektiv utnyttelse av egne ressurser.
	Bistand i lovarbeid mv. Konkurransetilsynet har bistått departementet i forberedelsen av, og oppfølging av lovproposisjonen for en revidert konkurranselov - Prop.75 L (2012-2013), herunder utforming av nye forskrifter til loven	LOV-2013-06-14-35: Lov om endringer i konkurranseloven med tilhørende forskrifter trådte i kraft fra 1. januar 2014 Tilsynet har i 2013 i tilknytning til revidert konkurranselov oppdatert temaark på www.kt.no : • Forbud mot samarbeid som begrenser konkurransen • Unntak fra forbudet mot samarbeid som begrenser konkurransen • Forbud mot misbruk av dominerende stilling • Sanksjoner • Kontroll med foretakssammenslutninger Temaarkene har vært tilgjengelig og oppdatert på www.kt.no samtidig med at revidert konkurranselov trådte i kraft
	Konkurransetilsynet har bistått departementet i "Innsynsprosjektet"	

1) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt, forts.

Resultatkrav	Oppgaver/ Aktiviteter	Resultatrapportering
1.2 Tilsynets saksbehandling skal ha faglig kvalitet på høyt internasjonalt nivå.	<u>Strategiske mål</u> Tilsynet har etablert følgende aktiviteter for å nå det strategiske mål om at saksbehandling skal ha faglig kvalitet på høyt internasjonalt nivå • Streng prioritering av saker • Utvikling av veiledningspraksis • Styring av prosjekter • Arbeidsfordeling mellom stab og linje • Etablering av nettverksgrupper • Utvikle avtale med BECCLE • Satsing på etterutdanning • Faglige karriereveier • Ha prosjekter som utvikler kompetansen • Internasjonalt arbeid Noen resultat av disse aktivitetene er omtalt i kolonnen til høyre.	Streng prioritering av saker Saker prioriteres ift virkning, markedets betydning, risiko og ressurser, og med sikte på å få en balanse mellom håndheving og forebyggende aktiviteter Det er gjort tilpasninger for å sikre bedre balanse i arbeidsbelastning mellom avdelingene Resultatet er at tilsynet har fått god kontroll på restansene
		Utvikling av veiledningspraksis Konkurransetilsynet arbeider med å utarbeide: • Generell veiledning • Veiledning på nett • Veiledning i etterforskningsaker Resultatet er at tilsynet har utarbeidet • Utkast til Veiledning for prosjektsamarbeid, som har vært ute på høring • Utkast til Veiledning om utmåling og lemping av overtredelsesgebyr, som har vært ute på høring og skal oppdateres i tråd med ny forskrift om overtredelsesgebyr • Veiledning om bruk av bindende videresalgspriser Ut over dette har tilsynet også veiledet bransjen gjennom møter.
		Styring av prosjekter Tilsynet har i 2013 utarbeidet prosessmaler for ulike saker tilpasset ny revidert konkurranselov, videreført opplæring av prosjektledere og hatt en gjennomgang og klargjøring av beslutningsstruktur. Det er en målsetting at prosjektstyring skal integreres i arkivsystemet 360.
		Arbeidsfordeling mellom stab og linje Sakseieransvar er klart og rutiner etablert
		Etablering av nettverksgrupper Det er etablert tre nettverksgrupper i tilsynet: • Kvantitativ nettverksgruppe • Juridisk nettverksgruppe • Utvidet etterforskningsgruppe

1) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt, forts.

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
1.2 Tilsynets saksbehandling skal ha faglig kvalitet på høyt internasjonalt nivå.		Etablering av nettverksgrupper, forts. Kvantitativ nettverksgruppe Kvantitativ nettverksgruppe består av tre økonomer fra hver markedsavdeling og to fra økonomisk stab. Målsettingen med gruppen er å være en ressurs for saksbehandlerne, samt heve kompetansen og få en mer riktig og helhetlig bruk av kvantitative metoder i Konkurransetilsynet. Kompetansebygging foregår primært gjennom saksbehandling, samt gjennom opplæring/undervisning i gruppen. I løpet av 2013 har medlemmer fra gruppen i ulik grad vært involvert i flere av de større sakene ved tilsynet. Kvantitativ nettverksgruppe er etter hvert blitt godt forankret i organisasjonen og benyttes som en ressurs i den daglige saksbehandlingen. Resultatmessig bidrar dette blant annet til avklaring av faglige spørsmål og retningen på enkeltsaker forholdsvis tidlig i saksbehandlingsprosessen, samt gode faglige prosesser og kvantitative analyser av høy faglig kvalitet.
		Juridisk nettverksgruppe Juridisk nettverksgruppe ble etablert høsten 2012, og består av deltakere fra juridisk stab, de tre markedsavdelingene, etterforskningsavdelingen og KOFA. Gruppen er et forum for erfarne jurister i tilsynet for diskusjon av juridiske problemstillinger, samt et forum der deltakerne kan utveksle erfaringer fra enkeltsaker eller prosjekter de har deltatt i. Dette bidrar til bedre informasjonsflyt, kvalitetssikring og mer effektiv håndheving på kort og lang sikt. Gruppen har gjennomført flere møter i 2013, der tema blant annet har vært relatert til problemstillinger fra enkeltsaker, og klagevedtak fra FAD.
		Utvidet etterforskningsgruppe Utvidet etterforskningsgruppe er en ressursgruppe på ni personer, etablert i 2012 etter inspirasjon blant annet fra Danmark. Dette er en utvidet, stabil etterforskningsgruppe som avdelingene og stabene kan trekke på ved behov for ressurser i etterforskningsarbeidet. I løpet av 2013 har flere av medlemmene fått praktisk erfaring med bevissikringer, gjennomgåing av bevismateriale og teamledelse ute.
		Utvikle avtale med BECCLE Intensjonsavtaler ble signert i 2012. Økonomisk grunnlag for å fylle avtalen med innhold i tråd med intensjon bak samarbeidsavtalen er fortsatt uavklart.
		Satsing på etterutdanning • Ansatte har deltatt på etterutdanning/kurs i regi av King's College, Fordham, Mastra, etc Resultatet av satsingen på etterutdanning er økt kompetanse i de enkelte fagavdelingene og på etterforskning.

1) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt, forts.

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
1.2 Tilsynets saksbehandling skal ha faglig kvalitet på høyt internasjonalt nivå.		Faglige karriereveier Konkurransetilsynet vil arbeide videre med ytterligere spesifisering av, og innhold i karriereveier.
		Ha prosjekter som utvikler kompetansen Tilsynet har satt i gang prosjekter på: • E-markeder • Bensinmarkedet • Andre markedsstudier
		Internasjonalt arbeid Tilsynet har i sin internasjonale strategi prioritert å delta aktivt i følgende nettverk: • Samarbeid mellom nordiske konkurransemyndigheter • European Competition Network (ECN) • OECD • International Competition Network (ICN) Tilsynet har sendt en ny nasjonal ekspert til EU-Kommisjonen. Aktiv deltagelse i prioriterte internasjonale nettverk er helt sentralt for at tilsynets saksbehandling skal ha faglig kvalitet på høyt internasjonalt nivå. Det bidrar videre til å bygge nettverk som øker effektiviteten i saksbehandlingen.
		Internasjonalt arbeid: Samarbeid mellom nordiske konkurransemyndigheter • Konkurransetilsynet deltok på Nordisk møte 2013 på Grønland, og hadde ansvar for workshop som fokuserte på konkurranseutfordringer i bygg- og anleggssektoren. • Etterforskning har også i 2013 deltatt på Nordisk Kartellmøte, mens økonomisk stab var representert på Nordisk sjefsøkonommøte • Etterforskning har i 2013 samarbeidet tett med nordiske konkurransemyndigheter både konkret i saker, men også generelt ved erfaringsutveksling.
		Internasjonalt arbeid: Internasjonale kontakter For å holde høy faglig kvalitet på arbeidet i Konkurransetilsynet har tilsynet i 2013 arbeidet for å knytte til seg kompetente ressurspersoner. De viktigste resultatene av dette arbeidet er blant annet at: • I 2013 fikk tilsynet blant annet besøk av Carl Shapiro som er en verdenskjent økonom fra Universitetet i California, Berkeley. Shapiro er gjerne mest kjent for å ha utviklet Upward Pricing Pressure (UPP) metodologien som benyttes for å evaluere ensidige effekter i foretakssammenslutninger som involverer differensierte produkter. • Konkurransetilsynet inngikk i 2013 en konsulentavtale med Michael Albers. Albers var ansatt i Bundeskartellamt fram til han begynte Europakommisjonen i 1990. Han hadde stilling som høringsoffiser i kommisjonen fra 2008 inntil han gikk av med pensjon i 2012. Disse kontaktene og avtalen bidrar til at saksbehandling i tilsynet har faglig kvalitet på høyt internasjonalt nivå

I) Forbuds- og inngrepsbestemmelsene i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven skal håndheves effektivt, forts.

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
1.2 Tilsynets saksbehandling skal ha faglig kvalitet på høyt internasjonalt nivå.		Internasjonalt arbeid: OECD Konkurransetilsynet representerte Norge i OECDs konkurransekomité, og har deltatt i og rapportert til departementet fra de tre møtene som har vært i 2012 Konkurransetilsynet har som målsetting å være en aktiv bidragsyter til arbeidet i OECDs konkurransekomité. Konkurransetilsynet har utarbeidet følgende skriftlige bidrag til møtene: • Roundtable on vertical restraints for on-line sales • Roundtable on competition in road fuel • Roundtable on competition issues in food chain industry • Waste management services I tillegg utarbeidet Konkurransetilsynet årsrapport for 2012 til OECD: • <u>Annual report on competition policy developments in Norway</u>
		Internasjonalt arbeid: International Competition Network (ICN) Konkurransetilsynet har som målsetting å være en aktiv bidragsyter i ICN-nettverket. Konkurransetilsynet har deltatt på ICN Annual meeting samt ett møte i ICN Cartel Working Group der hovedfokus var på å fremme internasjonalt samarbeid ved etterforskning og avdekking av globale karteller. Konkurransetilsynet er også co-chair i Agency Effectiveness Working Group, og hadde i 2013 ansvaret for å utarbeide et kapittel om Human Resource Management i håndbok. Dette kapittelet ble presentert på en workshop på ICN Annual meeting i Warszawa.
		Internasjonalt arbeid: Annet Tilsynet har for øvrig tett kontakt med ESA blant annet gjennom jevnlige kontaktmøter på ledernivå, og at ESA bidrar med intern opplæring i EØS konkurranseregulverket som en sentral bidragsyter på tilsynets "Internasjonal dag".

2) Forsterke de preventive virkningene av håndhevingen av konkurranse-loven, forts.		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
2.1) Tilsynet skal dokumentere økt kjennskap til konkurranse-loven og Konkurransetilsynets håndheving.	2.1.1) Tilsynet skal gjennomføre bruker- og omdømmeundersøkelse samt nye tiltak for å øke kjennskapen til konkurranse-loven Tilsynet gjennomførte omdømmeundersøkelse i 2013. Undersøkelsen ble gjennomført av Respons. Datainnsamlingsmetoden som ble brukt var telefonintervju og intervjuene fant sted i perioden 22. august til 16. september 2013. Til sammen ble det gjennomført 381 intervjuer, og blant dem var 301 næringslivsledere og 80 advokater.	Hovedfunn: - Resultatene viser at det har skjedd et løft i advokaters kjennskap til tilsynet: Fra 59 prosent i 2011 til 74 prosent opplever at de kjenner til Konkurransetilsynet meget/ganske godt. Det er også en liten økning når det kommer til kjennskapen næringslivsledere har til tilsynet. Fra 35 prosent i 2011 til 37 prosent i 2013 opplever de kjenner meget /ganske godt til Konkurransetilsynet. - Det har også vært en økning når det kommer til inntrykk av tilsynet. Særlig blant advokatene er det et tydelig løft. Fra 54 prosent i 2011 til 75 prosent i år har et meget godt inntrykk. Næringslivslederne har også fått et bedre inntrykk, fra 33 prosent i 2011 til 39 prosent i 2013. Det er generelt en liten stabil gruppe som har et dårlig inntrykk av tilsynet. - Resultatene er også positive når det kommer til Konkurransetilsynets arbeid. Majoriteten er enig i at tilsynets arbeid er viktig for samfunnet. 60 prosent av advokatene svarer «meget viktig» på dette spørsmålet og 43 prosent av næringslivslederne svarer «meget viktig».
	<u>www.konkurransetilsynet.no</u> Tilsynet gjør jevnlig målinger av trafikk på nettsidene. Oppdatering og endringer av store deler av innholdet på nettsidene ble gjort i forbindelse med at konkurranse-loven ble revidert.	I løpet av 2013 besøkte 325 000 personer konkurranse-tilsynet.no. Litt mer enn to tredjedeler av disse var inne for å sjekke kraftprisoversikten. Dette bildet er forholdsvis uendret sammenlignet med statistikk for 2012. Det ble i 2013 gjort et omfattende arbeid med å oppdatere nettsidene på grunn av endringer i konkurranse-loven som skulle gjelde fra 1. januar 2014. Vurdering av kvalitetskriteriene som Direktoratet for forvaltning og IKT stiller til offentlige nettsider: I Difis vurdering av alle offentlige nettsider får konkurranse-tilsynet.no fem av seks stjerner.
	<u>Samarbeid med NHO og Virke</u> Tilsynet har et godt samarbeid og jevnlig kontakt med NHO og Virke både på konsernnivå, men like viktig innenfor enkelt forbund og sektorer.	Samarbeidet gir bedre kontakt med næringsliv og enkeltbedrifter, bidrar til å økt kunnskap og å skape eierskap til konkurranse-loven og at de enkelte virksomhetene etterlever konkurranse-loven.
	<u>Medieomtale</u> Synlighet er helt sentralt i strategien til tilsynet. Medieomtale er viktig for å nå ut med informasjon om konkurranse-loven og Konkurransetilsynets arbeid. Konkurransetilsynet prioriterer spesielt medier som når primærmålgrupper.	I 2013 var det 7536 medieoppslag om Konkurransetilsynet. Det er en markant økning sammenlignet med 2012, da vi hadde 5146 medieoppslag. Dette er også en dobling sammenlignet med 2011. Tilsynet har behandlet flere saker som omhandler dagligvaremarkedene i 2013, og den store økningen i pressedekningen er i stor grad knyttet til disse sakene. Også den strategiske plasseringen av tilsynets saker og målgruppetenking gjør at tilsynet treffer bedriftsledere og advokater eksempelvis ved forside- eller store oppslag i DN eller forbrukere gjennom Aftenposten forbrukerøkonomisider. Mediene som omtale Konkurransetilsynet og Konkurransetilsynets saker hyppigst er Dagens Næringsliv, E24, Finansavisen og TV2 Nyhetskanalen. Flere lederartikler i nasjonale medier trekker frem tilsynets viktige rolle i å være vaktbikkje for å sikre pris og utvalg. Konkurransetilsynet opplever også større interesse fra internasjonale konkurransefaglige medier både i saker Konkurransetilsynet har til behandling og regelverksendringer.

2) Forsterke de preventive virkningene av håndhevingen av konkurranseloven, forts.		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
2.1) Tilsynet skal dokumentere økt kjennskap til konkurranseloven og Konkurransetilsynets håndheving.	Artikler og kronikker Tilsynet oppfordrer sine ansatte til å sette konkurransefaget på dagsorden gjennom innlegg og kronikker.	Det ble publisert 47 nyheter på konkurransetilsynet.no. Konkurransedirektør Christine B. Meyer har hatt 7 kronikker på trykk i Dagens Næringsliv der virkningen offentlige reguleringer har for konkurransen og konkurransen i bankmarkedet har vært et gjennomgangstema: 15. januar: <i>Dyr sentralisering</i> Monopolmakt i offentlige hender åpner for innkjøp til «røverpriser». Men dyre og dårlige leveranser kan bli resultatet over tid. 14. mars: <i>Dårlig medisin</i>. Regulert fastpris på bøker er en lite treffsikker medisin, full av bivirkninger. 23. mai: <i>Faresignaler fra bankene</i>. Banksjefers signaler i tv, radio og aviser om renteøkning er uheldig for konkurransen. Slike prissignaler kan også være brudd på konkurranseloven. 17. juli <i>Når konkurransen havarerer</i>. Tilgang på viktig infrastruktur er helt avgjørende for å få til konkurranse og dermed lavest mulig transportkostnader i luften, på skinnegangene, veiene og sjøen. 11. september <i>Regler hindrer konkurransen</i> Nøkkelen til økt konkurranse til beste for kundene i bank- og finansmarkedet ligger først og fremst hos myndighetene. 30. oktober <i>Unngå avsporing</i> Det er viktig at det skapes rammebetingelser for vekst ved at både private og offentlige aktører får slippe til og gis anledning til å konkurrere om godstrafikken. 27. desember <i>Noen må snakke sammen</i> Reguleringen av avfallshåndtering gjør at selskapene risikerer å handle i strid med konkurranselovgivningen. Andre løsninger må finnes.
	Rekrutteringsgrunnlag gjennom synlighet Tilsynet har i 2013 arbeidet for å være synlig og aktiv, for på den måten å legge et godt grunnlag for sitt rekrutteringsarbeid.	Tilsynet har i 2013 deltatt med stand under Arbeidslivsdagen ved Universitetet i Bergen (UiB), juridisk fakultet og under Karrieredagen ved Norges Handelshøyskole (NHH). I tillegg er det holdt bedriftspresentasjon for studenter på studiet for samfunnsøkonomi ved UiB og på NHH. I 2013 hadde tilsynet besøk fra fem grupper fra videregående skoler. Klassens lærer får i forkant tilsendt tema som elevene må lese seg opp på og forberede spørsmål til. Følgende skoler besøkte tilsynet i 2013: - Sandsli vgs, linje Entreprenør og bedriftsutvikling - Sandsli vgs, linje samfunnsøkonomi - Akademiet vgs. 1. klasse - Bergen Katedralskole, 3. klasse - linje samfunnsøkonomi - Tertnes vgs, 3. klasse - linje samfunnsøkonomi

2) Forsterke de preventive virkningene av håndhevingen av konkurranse-loven, forts.		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
2.1) Tilsynet skal dokumentere økt kjennskap til konkurranse-loven og Konkurransetilsynets håndheving.	<u>Informasjon om lempningsordningen</u> Konkurransetilsynet og Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) gjennomførte i 2012 en informasjonskampanje overfor bedrifter i bygg- og anleggsbransjen. Over 400 bedrifter mottok en informasjonspakke som består av brosjyremateriell og et følgebrev som forklarer innholdet i lempningsordningen. Informasjonen fremhever at alle bedrifter har ansvar for å kjenne og følge spillereglene.	Informasjonskampanjen gir økt kunnskap om, og etterlevelse av konkurranse-loven i bransjen. Tilsynet vil følge opp flere bransjer i 2013. I flere av mediasakene for tilsynet har lempningsordningen fått sin naturlige redaksjonelle omtale.
	<u>Informasjonspakker</u> Tilsynet har gitt informasjonspakker til skoleelever og studenter.	Elever og studenter som er ventet på besøk fra får tilsendt tema og problemstillinger som de skal forberede seg på. Under besøket får de presentasjon og materiale til å ta med seg i videre tema-arbeid på skolen.
	<u>Brosjyrer og magasin</u> Tilsynet har gjennom brosjyremateriell informert om Konkurransetilsynets rolle og konkurranse-loven	Følgende brosjyrer er trykket og distribuert til rette målgrupper: • Årsbrosjyre 2012/2013 – brosjyre om tilsynets arbeid i 2012 og 2013; viktige saker, strategi, internasjonalt arbeid og prioriterte tema. • Din bil – ditt verkstedvalg – brosjyre gir kortfattet informasjon om hvilke valgmuligheter bileier har i forbindelse med bilgaranti og valg av verksted. • MAGMA – fagmagasin for næringslivsledere, medlemmer i Econa og økonomer generelt. I desember ble det utgitt et eget temanummer om konkurranse. Konkurransetilsynet var sentral bidragsyter til dette temanummeret.
	<u>Konferanse</u> Konkurransetilsynet arrangerte i juni sin årlige juskonferanse med noen av de fremste ekspertene fra Europakommisjonen, academia og privat næringsliv	Konferansen tar for seg en rekke aktuelle spørsmål vedrørende forholdet mellom effektiv håndheving av konkurranse-reglene og markedsaktørens prosessuelle rettigheter. Konferansen er nyttig for alle som er interessert i konkurranse-rett og ønsker å holde seg oppdatert innen fagområdet.

2) Forsterke de preventive virkningene av håndhevingen av konkurranse-loven, forts.		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
2.1) Tilsynet skal dokumentere økt kjennskap til konkurranse-loven og Konkurransetilsynets håndheving.	Sosiale medier Konkurransetilsynet har i 2013 opprettet profil på tre av de største aktørene innen sosiale medier.	Tilsynet har i 2013 opprettet profiler på Facebook, LinkedIn, og Twitter. I tillegg er informasjon om tilsynet oppdatert på Wikipedia. Tilsynet har en aktuell og dempet strategisk synlighet på sosiale medier.
	Foredrag og presentasjoner Tilsynet har i 2013 holdt en rekke foredrag for ulike institusjoner, videregående skoler, utdanningsinstitusjoner og organisasjoner.	Tilsynet deltar med presentasjoner for ulike brukergrupper. Blant annet har tilsynet holdt flere innlegg under bransjeforeningers årsmøter og andre møteplasser. Eksempler her er innlegg for Bergen næringsråd, Statens Vegvesen, Energikonferansen, BECCLE, Håndverkerforeningen VVP og Kommunikasjonsforeningen. I tillegg har ansatte i tilsynet også bidratt som gjesteforelesere for studenter på Norges Handelshøyskole, Universitetet i Bergen og BI. Tilsynet har også deltatt på "Den store byttedagen" på NRK. I 2013 er informasjon om revidert konkurranse-lov tatt med i alle aktuelle foredrag. Resultatet er økt synlighet, økt kunnskap om Konkurranse-loven og om brudd på forbudsbestemmelsene spesielt, og økt kunnskap om Konkurransetilsynet, Konkurransetilsynets oppgaver og Konkurransetilsynet som arbeidsplass.
	Andre viktige aktiviteter Tilsynet har arrangert medietreningskurs for ledergruppen og nestledere. Videre har medarbeidere i fagstabene hatt sentrale forelesninger om konkurranse-aspektet for studenter ved NHH, UiB, BI etc..	Kursingen gir bedre evne til generell kommunikasjon og profesjonell medie-håndtering hos ledere og ansatte. Kursing av prosjektledere gir tilsynet flere gode stemmer til å bære konkurranse-perspektivet i tilsynets arbeid ut Konkurransetilsynet har opprettet en budskapsbank slik at media raskt kan få uttalelser fra tilsynet og at det for tilsynet sin del skal være lettere å være samstemte i møtet med media

3) Overvåking av næringer med konkurranseutfordringer

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
3.1) Tilsynet skal vurdere konkurranse-situasjonen og behov for tiltak for å styrke konkurransen i minst to markeder.	Konkurransen i det norske drivstoffmarkedet Tilsynet har gjennomført en analyse av konkurransen i det norske drivstoffmarkedet. I tillegg til en beskrivelse av markedet er det foretatt en sammenligning av de norske og svenske marginene samt en evaluering av et tidligere vedtak i fusjonen mellom Shell og YX.	Det er samlet inn et omfattende datamateriale og resultatene av analysene fra disse dataene vil foreligge i første halvår av 2014. Foreløpige resultater ble presentert på møtene i OECDs konkurransekomité i juni 2013. Det er avholdt møter med aktørene for å få innspill og kommentarer til de funn som er gjort. Resultatene vil bli presentert i en egen rapport.
	Markedsundersøkelse - bilgarantivilkår Konkurransetilsynet igangsatte en undersøkelse av den norske bilbransjens garantivilkår og garantipraksis høsten 2011. I den sammenheng ble det innhentet betydelig informasjon fra de 19 største bilimportørene, og gjennomført en rekke møter med bransjeaktører.	Rapporten ble ferdig og offentliggjort i 2013. Konkurransetilsynet gjorde flere funn av misvisende, motstridende eller uklare garantivilkår som gjør bileiere usikre på om de vil beholde garantien om de velger et uavhengig verksted. Rapporten har ført til opprydding i bransjen.
	Sektorundersøkelse boligutviklermarkedet Konkurransetilsynet satte i 2013 i gang undersøkelser i bygg- og anleggsbransjen med sikte på å identifisere konkurransebegrensende adferd og rammebetingelser. Innledningsvis ble det gjennomført en runde med informasjonsinnhenting, deriblant møter med en rekke bransjeaktører og offentlige myndigheter.	På bakgrunn av tilbakemeldingene tilsynet mottok i innledende runde, ble det satt i gang en sektorundersøkelse i boligutviklermarkedet, der en rekke bransjeaktører har besvart spørsmål om konkurransesituasjonen i markedet Konkurransetilsynet ledet en parallell sesjon om konkurranseutfordringer i bygg- og anleggsektoren på det møtet mellom de nordiske konkurransemyndighetene høsten 2013. 'Det videre arbeidet ble mot slutten av 2013 nedprioritert av ressursmessige årsaker og utsatt til 2014.
	Markedsovervåking - dagligvare Konkurransetilsynet overvåker konkurransen i dagligvaremarkedet, og følger generell utvikling og enkelthendelser i dette markedet nøye. Konkurransetilsynet påla i 2005 seks dagligvarekjeder å sende inn sine årsavtaler med utvalgte markedsledende leverandører. Vedtakene gjaldt frem til 1. januar 2010. Tilsynet vedtok i 2010 å forlenge meldeplikten for Norgesgruppen, Coop, Rema 1000 og Ica. I tillegg ble Bunnpris pålagt samme meldeplikt. Pålegget innebærer at dagligvarekjedene må sende avtalene sine med om lag 20 markedsledende leverandører til Konkurransetilsynet. Meldeplikten gjelder til 2015. Konkurransetilsynet har i 2013 gjennomført møter med sentrale aktører i dagligvaremarkedet, herunder alle dagligvarekjedene, Dagligvareleverandørenes forening og utvalgte leverandører.	Meldepliktsordningen i dagligvaremarkedet gir tilsynet bedre mulighet til å avdekke mulige konkurransedempende effekter av avtalene mellom kjedene og leverandørene. Det er grunn til å anta at dette også virker preventivt. Kommunikasjonen med markedsaktørene øker deres forståelse for konkurranseloven. Markedsovervåkingen bidrar generelt til god og oppdatert markedskunnskap, som gjør det mulig å forstå og reagere på potensielt ulovlig atferd fra markedsaktørene. Tilsynet har i løpet av 2013 behandlet 20 alminnelige meldinger i markedet for dagligvare, forbruksvarer - generelt og butikkdrift. I tillegg kommer tilsynets kontroll med et stort antall foretakssammenslutninger i leverandørmarkedene til dagligvaremarkedet, herunder behandlingen av Orklas oppkjøp av Rieber. Konkurransetilsynet har i 2013 brukt betydelige ressurser på å behandle samarbeidsavtalen mellom Norgesgruppen og Ica. Konkurransetilsynet har også deltatt på møtene i Subgroup Food i European Competition Network (ECN) i 2013, der de europeiske konkurransemyndigheter utveksler erfaringer fra arbeidet innenfor dagligvare- og matmarkedene. Vertikale relasjoner har vært et viktig tema i disse diskusjonene.

3) Overvåking av næringer med konkurranseutfordringer, forts.

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
3.1) Vurdere konkurransesituasjonen og behov for tiltak for å styrke konkurransen i minst to markeder.	<u>Digitale markeder</u> Tilsynet har igangsatt et prosjekt for å se nærmere på utfordringene den digitale økonomien innebærer for konkurransemyndighetene. Prosjektet er delt opp i flere delprosjekt og vil gå over flere år. I 2012 ble to delprosjekter igangsatt – ett om TV-markedet og ett om online-salg og portaler.	Foreløpige resultater fra prosjektet om online-salg og portaler ble presentert på OECD-møtet i Paris i februar 2013. Endelige resultater fra prosjektet vil bli presentert i form av en rapport i løpet av 2014.
	<u>Markedsovervåking - engrosmarkedet for kraft</u> Konkurransetilsynet har drevet kontinuerlig markedsovervåking av engrosmarkedet for kraft i samarbeid med NVE som ledd i arbeidet med å avdekke eventuell misbruk av markedsrett.	Det har ikke blitt avdekket misbruk av markedsrett. Det er rimelig å anta at overvåkningsordningen virker avskrekkende.
	Tilsynet har deltatt i STK (samarbeid om tilsyn med kraftmarkedet).	Samarbeidet innebærer nyttig informasjonsutveksling og erfaringsutveksling om kraftmarkedet.
	<u>Markedsovervåking – bruttomarginer meieri</u> Konkurransetilsynet har videreført overvåkningsordningen for bruttomarginer i meierisektoren.	Overvåkningsordningen motvirker prisadferd som er til skade for konkurransen.

4) Norske interesser skal ivaretas når Konkurransetilsynet behandler regelverkssaker i EØS og EØS enkeltsaker

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
4.1) Tilsynet skal vurdere og rapportere utfallet av de EØS-saker der tilsynet har gitt bistand til overvåkingsorganene i enkeltsaker og vurdere utfallet av sakene i forhold til formålet med merknadene.	4.1.1) Konkurransetilsynet skal rapportere til departementet om utfallet i sakene. Tilsynets vurderinger om utfallet i sakene skal følge med i rapporteringen. Konkurransetilsynet har kontinuerlig rapportert til Konkurransespolitisk avdeling i departementet om fremdriften i og utfallet av de enkeltsakene tilsynet har engasjert seg i. Tilsynets vurdering av utfallet har fulgt med rapporteringen i de sakene dette var aktuelt.	Konkurransetilsynet har ikke deltatt i noen rådgivende komité. Konkurransetilsynet har lagt følgende forslag fra EU-kommisjonen ut på høring i 2013: • Forslag til endringer i Kommisjonens kunngjøring om avtaler av mindre betydning (<i>de minimis</i>) • Forslag til mulige endringer i fusjonskontrollen etter Rådsforordning nr. 139/2004 • Forslag til forenkling av prosedyrene for meldeplikt for enkelte foretakssammenslutninger etter Rådsforordning nr. 139/2004 • Forslag til revidert gruppeunntak for teknologioverføringsavtaler og tilhørende retningslinjer Konkurransetilsynet har deltatt i rådgivende komité Revisjon av teknologioverføringsreglene i EU. Saken ble lagt frem for departementet for kommentarer og mandat før møtedeltakelse.
		Konkurransetilsynet har løpende meldt aktuelle norske saker etter artikkel 53 og 54 til ESA. Tilsynet har interne rutiner for å prioritere saker der det blir gitt merknader og som sikrer at disse sakene blir evaluert, med tilbakemelding til departementet. Tilsynet har videre interne rapporteringssystem for meldte saker.
	Tilsynet har kontinuerlig fulgt utviklingen i relevante pågående saker for ESA, og i utvalgte prinsipielle saker for EU.	
	EU-kommisjonen henviste behandlingen av Orklas kjøp av Rieber & Søn til behandling i Konkurransetilsynet.	I samråd med departementet ble overføringen akseptert Konkurransetilsynet fant etter en konkret vurdering ikke grunnlag for å gripe inn mot fusjonen.
	EU-kommisjonen henviste behandlingen av foretakssammenslutningen mellom treningssenteraktørene ELIXIA og Health & Fitness Nordic til Konkurransetilsynet.	I samråd med departementet ble overføringen akseptert 14. februar 2014 offentliggjorde Konkurransetilsynet at fusjonen ble godkjent på vilkår om salg av flere treningssentre.

4) Norske interesser skal ivaretas når Konkurransetilsynet behandler regelverkssaker i EØS og EØS-enkeltsaker		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
4.2) Tilsynet skal aktivt følge regelverksarbeidet i EU/EØS, rådgje departementet og assistere departementet med korrekt implementering av EØS-regelverket. Norske interesser og posisjoner i dette arbeidet skal vurderes.	<u>EØS-regelverkssaker</u> Konkurransetilsynet har deltatt i alle relevante møter om regelverksendringer i EU, og rapportert til departementet i etterkant.	European Competition Network (ECN) I tillegg til å bidra til effektiv håndheving er aktiv deltagelse i ECN helt sentralt for å ivareta våre forpliktelser i forhold til resultatkrav 4.2) "Tilsynet skal aktivt følge regelverksarbeidet i EU/EØS". Tilsynet har deltatt på følgende møter i ECN i 2013: • ECN Subgroup Energy (1 møte) • ECN Subgroup Environment (1 møte) • ECN Subgroup Banking & Payment (1 møte) • ECN Subgroup Food (2 møter) • ECN Subgroup Pharma and health (1 møte) • ECN Working Group Forensic IT (1 møte) • ECN Merger Working Group (1 møte) • ECN Working Group Cartels (2 møter) • ECN WG Cooperation Issues and Due Process (2 møter) • ECN ad hoc WG Fines (2 møter) • ECN Plenary meeting (2 møter) • ECN DGs meeting (2 møter) • ECN Competition Chief Economists (2 møter) Departementet har blitt orientert om agenda i forkant av møtet, og rapportert om regelverksrelevante prosesser i etterkant av møtet. I tillegg til å aktivt følge arbeidet i ECN både hva gjelder regelverk og håndheving, bidrar Konkurransetilsynet med nasjonal ekspert i ECN enheten i DG konkurranse.
		4.2.1.1 Tilsynet skal innen utløpet av 2013 rapportere på status i det pågående arbeidet i ECN Konkurransetilsynet sendte i november 2013 en oversikt over prosessuelle endringer og aktuelle tema i ECN til departementet.
	4.2.1. Tilsynet skal følge opp arbeidet med lempningsprogrammer i ECN Tilsynet har fulgt arbeidet med lempningsprogrammer i ECN, og rapportert løpende til departementet.	I forbindelse med revisjon av forskrift om lempning av overtredelsesgebyr har tilsynet sett hen til reguleringen i ECN Model Leniency Programme.

5) Bidra til at det blir lagt vekt på konkurransehensyn innenfor andre politikkområder der Regjeringen ønsker konkurranse		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
5.1) Saksbehandlingen skal innrettes med sikte på at mottakere av påpekning etter § 9e tar hensyn til merknadene fra tilsynet.	Det har ikke blitt sendt påpekninger etter § 9e i 2013	
	5.1.1 Tilsynet skal iverksette minst en kartlegging innenfor et marked i 2013 for å avdekke om det eksisterer eventuelle konkurranseskadelige virkninger av offentlige reguleringer. Konkurransetilsynet har i 2013 iverksatt sektorundersøkelse for bygg- og anleggssektoren som blant annet har som formål å avdekke om det eksisterer eventuelle konkurranseskadelige virkninger av offentlige reguleringer.	
5.2) Saksbehandling skal ellers innrettes slik at konkurransehensyn blir synlige og mottakere av hørings svar tar hensyn til tilsynets merknader	Høringsuttalelser I 2013 har Konkurransetilsynet gitt 16 høringsuttalelser (for 2012 ble det gitt 12 høringsuttalelser).	Konkurransetilsynet har innrettet saksbehandlingen slik at konkurransehensyn blir synlige og mottakere av hørings svar tar hensyn til tilsynets merknader. Et sammendrag av <u>tilsynets høringsuttalelser</u> er gitt i eget vedlegg.

2.2 Brukereffekter

6) Forbrukere og andre etterspørrere skal ha tilstrekkelig informasjon til at etterspørselssiden i markedet fungerer effektivt		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
6.1) Tilsynet skal vurdere om det er andre markeder som behøver prisinformasjon for å bedre markedets virkemåte Andre tiltak enn prisinformasjon skal også vurderes	6.1.1) Tilsynet skal fase ut kraftprisdatabasen med sikte på at Forbrukerrådet overtar ansvaret for portalen i 2014 Konkurransetilsynet har stilt seg til rådighet for å bidra med nødvendig kompetanse i forbindelse med flytting av Kraftprisoversikten fra Konkurransetilsynet til Forbrukerrådet.	Endelig avklaring om ansvar for finansiering av overføring, etablering av ny plattform og drift av kraftprisdatabasen er ennå ikke på plass.
	<u>Kraftprisoversikten</u> Konkurransetilsynet har også i 2013 hatt ansvaret for ordinær drift og å svare på henvendelser vedrørende Kraftprisoversikten.	Kraftprisoversikten gjør det lettere for forbrukerne å sammenligne kraftpriser og orientere seg i markedet for å vurdere om det lønner seg å skifte kraftavtale eller kraftleverandør. I 2013 besøkte ca 244 000 personer kraftprisoversikten. Antall besøkende har økt litt sammenlignet med 2012. I begge disse årene har strømprisene vært forholdsvis lave. Konkurransetilsynet får en rekke telefoner og e-poster fra forbrukere som ønsker hjelp til å finne en billigere avtale for levering av elektrisk kraft. Dette kan for eksempel handle om forbrukere som ikke har tilgang til Internett, brukere som trenger hjelp eller har spørsmål om kraftmarkedet, kraftprisoversikten og de innmeldte prisene. Kraftprisoversikten ble omtalt i 433 artikler i 2013, mot 521 artikler i 2012.
	<u>Bilgaranti</u> Bilgarantiprojektet ble ferdigstilt i 2013	Det er et konkurranseproblem at bileiere ikke føler seg trygge på å velge alternative godkjente verksteder. Konkurransetilsynet gjorde flere funn av misvisende, motstridende eller uklare garantivilkår som gjør bileiere usikre på om de vil beholde garantien om de velger et uavhengig verksted. Rapporten har ført til at kundene er mer bevisst om rettigheter.

7) Saksbehandling i KOFA skal være effektiv og forsvarlig

Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering															
7.1) Tilsynet skal arbeide for at saksbehandlingstiden i KOFA er så kort som mulig.	7.1.1 Tilsynet skal utarbeide forslag til tiltak som er egnet til å redusere saksbehandlingstiden i KOFA Tilsynet har bistått KOFA-sekretariatet i arbeidet med å utarbeide en strategiplan for KOFA. Strategiplan for KOFA ble ferdigstilt i slutten av 2013. Planens første mål er effektiv og god kvalitet, der fokus er å sørge for faglig gode avgjørelser så raskt som mulig. Her fremgår hvilke konkrete tiltak som skal utføres for å sørge for at saksbehandlingstiden er så kort som mulig.	7.1.1.1) Tilsynet skal innen utløpet av 2013 rapportere på status i arbeidet med å forkorte saksbehandlingstiden i KOFA På etatstyringsmøtet i oktober 2013, og i etterfølgende møter og brev ble det formidlet til departementet at det med en ekstrabevilgning på ca. 3 MNOK kan sørges for en saksbehandlingstid på ca. 3 måneder i alle saker innen ca. 1 år, og at det uten en slik ekstrabevilgning kan anslås at det først er i primo 2016 det kan forventes at KOFA har en saksbehandlingstid innenfor det ønskelige på 2-3 måneder i alle saker. Dette under forutsetning av at antall innkomne og avgjorte saker holder seg på dagens nivå. Saksbehandlingstid <table><tr><th></th><th>2012</th><th>2013</th></tr><tr><td>Prioriterte rådgivende saker:</td><td>65 dager</td><td>62 dager</td></tr><tr><td>Prioriterte gebyrsaker</td><td>71 dager</td><td>Ingen saker</td></tr><tr><td>Rådgivende saker</td><td>465 dager</td><td>534 dager</td></tr><tr><td>Gebyrsaker:</td><td>396 dager</td><td>504 dager</td></tr></table>		2012	2013	Prioriterte rådgivende saker:	65 dager	62 dager	Prioriterte gebyrsaker	71 dager	Ingen saker	Rådgivende saker	465 dager	534 dager	Gebyrsaker:	396 dager	504 dager
		2012	2013														
	Prioriterte rådgivende saker:	65 dager	62 dager														
	Prioriterte gebyrsaker	71 dager	Ingen saker														
	Rådgivende saker	465 dager	534 dager														
Gebyrsaker:	396 dager	504 dager															
I annet halvår 2012 ble det igangsatt et prosjekt for å avgjøre alle resterende 2011 saker.	Dette prosjektet ble avsluttet i 2013 i tråd med målsetting. Det ble deretter igangsatt et prosjekt for å avgjøre alle de resterende gebyrsakene som KOFA hadde mottatt innen 1.7.12. Ved inngangen av 2013 hadde KOFA 287 saker i restanser, og ved utgangen av året var dette redusert til 215.																
KOFA behandlet 211 saker i 2013 mot 249 i 2012 Antall behandlede saker <table><tr><th></th><th>2012</th><th>2013</th></tr><tr><td>Antall saker med regelbrudd</td><td>82</td><td>69</td></tr><tr><td>Antall saker uten regelbrudd</td><td>42</td><td>65</td></tr><tr><td>Antall saker trukket av klager</td><td>37</td><td>18</td></tr><tr><td>Antall avviste saker</td><td>88</td><td>59</td></tr></table>		2012	2013	Antall saker med regelbrudd	82	69	Antall saker uten regelbrudd	42	65	Antall saker trukket av klager	37	18	Antall avviste saker	88	59	Gebyr og gebyrsaker Det ble ilagt totalt 10 overtredelsesgebyr, på totalt 17 MNOK.	
	2012	2013															
Antall saker med regelbrudd	82	69															
Antall saker uten regelbrudd	42	65															
Antall saker trukket av klager	37	18															
Antall avviste saker	88	59															
Med bistand fra tilsynet har KOFA-sekretariatet arbeidet med å få plass nye nettsider til kofa.no	De nye nettsidene var på plass medio i 2013.																
KOFA-sekretariatet arrangerte også i 2013 en heldags fagkonferanse.	Fagkonferansen bidrar med mer kunnskap om innkjøpsregelverket og KOFAs arbeid. Se mer om dette i KOFAs egen årsmelding.																

8) Søkefunksjonaliteten på KOFA's hjemmeside skal være brukervennlig		
Resultatkrav	Oppgaver og aktiviteter	Resultatrapportering
8.1) Tilsynet skal i samarbeid med KOFA's sekretariat vurdere hvilke tiltak som er egnet til å forbedre søkefunksjonaliteten på KOFA's hjemmeside.	8.1.1 Tilsynet skal gjennomføre tiltak med sikte på å forbedre søkefunksjonaliteten på KOFA's hjemmeside KOFA-sekretariatet iverksatte her to prosjekter: utarbeidelse av ny hjemmeside og ny søkemotor på siden. Sistnevnte som følge av den ekstrabevilgning på kr. 700 000 KOFA mottok høsten 2013 til dette arbeidet.	Begge disse tiltak ble ferdigstilt i 2013. Den søkemotoren som nå er på plass, må anses for å tilfredsstille de krav som er forventet. Det er meldt inn hvilke midler KOFA har behov for til å drifte og vedlikeholde den nye søkemotoren.

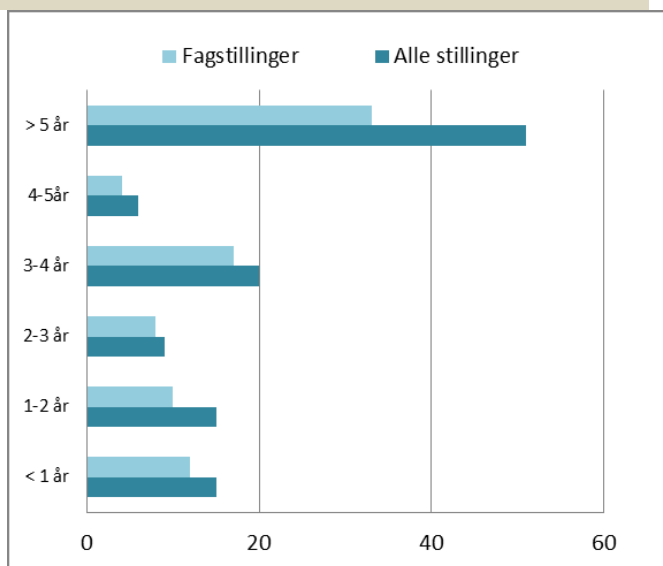
Vedlegg 1 – Personal og regnskap

TJENESTETID OG ALDERSFORDELING

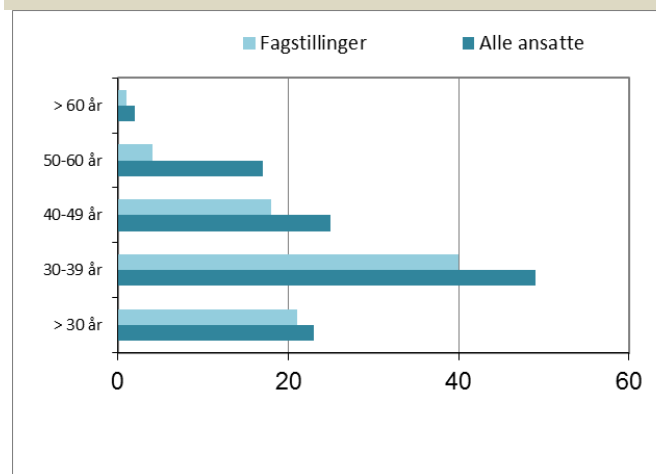
Det har de siste årene vært en kontinuerlig vekst i antall ansatte med lang fartstid i tilsynet. I 2013 var andelen av ansatte i fagstillinger med fartstid over fem år 33 prosent. Ser man tilbake til 2007, da Konkurransetilsynet var relativt nyetablert i Bergen, var det tilsvarende tallet 21 prosent.

Konkurransetilsynet har en forholdsvis ung arbeidsstokk med en gjennomsnittsalder som holder seg relativt stabilt. I 2013 var gjennomsnittsalderen 38 år.

TJENESTETID

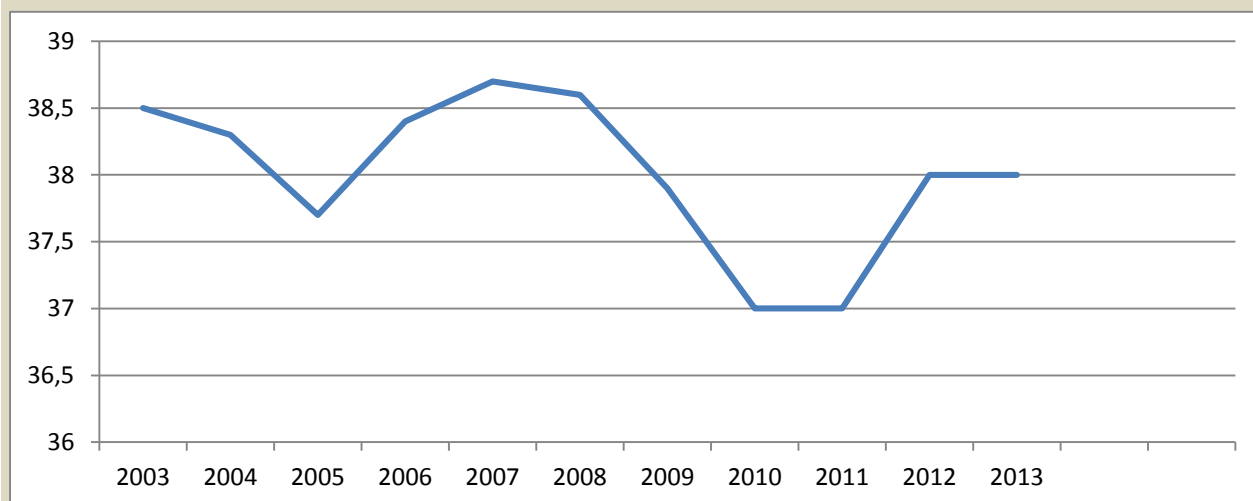

ALDERSFORDELING

Med fagstilling menes økonomer og jurister som arbeider med saker.

GJENNOMSNIITTSALDER

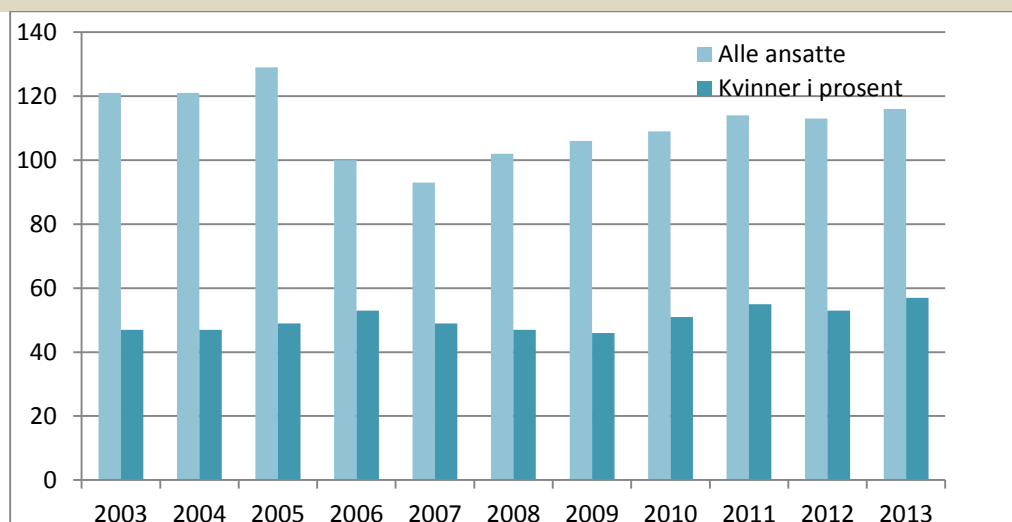
2003 - 2013

STILLINGSFORDELING OG KJØNN

Konkurransetilsynet har 116 ansatte, inkludert ansatte i permisjon. Tabellen viser stillingsfordelingen i Konkurransetilsynet for kvinner og menn pr. 31.12.2013.

Stilling	Totalt	Kvinner	Menn
Leiarar	15	7 (47%)	8 (53%)
Seniorrådgivere	45	20 (44%)	25 (56%)
Rådgivere	39	27 (69%)	12 (31%)
Førstekonsulenter	13	10 (77%)	3 (23%)
Konsulenter	2	1 (50%)	1 (50%)
Læringer	2	1 (50%)	1 (50%)
Totalt	116	66 (57%)	50 (43%)

ANTALL ANSATTE OG KVINNEANDEL I PROSENT

TURNOVER

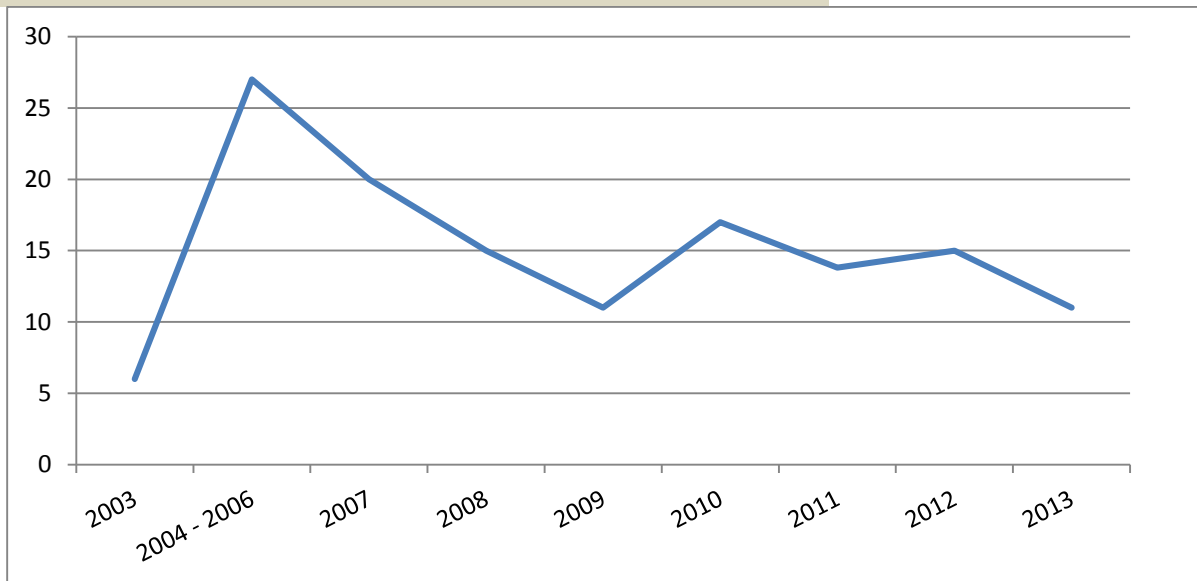
Konkurransetilsynet er opptatt av å beholde dyktige medarbeidere. Dette er viktig i forhold til kvaliteten på det arbeidet som utføres i tilsynet, men også for at man skal kunne arbeide mest mulig effektivt. Tilsynet sitt arbeidsområde er utfordrende og stiller store krav til økonomer og jurister som skal gjennomføre økonomiske analyser og håndtere kompliserte saker i rettsapparatet. En høy turnover medfører også at man må bruke mye tid og ressurser til rekruttering og opplæring.

Etter at Konkurransetilsynet etablerte seg i Bergen og er blitt en mer stabil organisasjon, er det fremdeles en del variasjon i antall ansatte som slutter i løpet av et år. Tilsynet har hatt en årlig turnover på over 10 prosent siden flyttingen til Bergen. Fra 2012 til 2013 har tilsynet hatt en nedgang i turnover fra 15 til 11 prosent. I alt 12 personer sa opp stillingen sin i 2013, herav 5 kvinner og 7 menn. Turnover for fagstillinger er betydelig større enn for administrative stillinger, og det slutter flere jurister enn økonomer.

Konkurransetilsynet er en kunnskapsbedrift med høyt kompetente medarbeidere hvor mange er svært ettertraktet i arbeidsmarkedet. Det vil derfor være en utfordring i årene fremover å finne frem til tiltak som vil få flere ansatte til å bli en lengre periode i tilsynet.

Konkurransetilsynet beregner turnover ved å se på hvor mange som har sluttet i løpet av et år i forhold til hvor mange som var ansatt i begynnelsen av året.

TURNOVER 2003 - 2013

Turnover fordelt fra 2004 – 2006 viser perioden hvor Konkurransetilsynet flyttet til fra Oslo til Bergen.

LØNNSFORDELING

Konkurransetilsynet har som målsetting å ha så like lønnsvilkår som mulig for menn og kvinner. Dette gjelder både lønnsfastsettelse ved tilsetting og under lokale lønnsforhandlinger. Det er relativt små forskjeller i lønn mellom kvinner og menn med lik erfaring og kompetanse i tilsynet.

Gjennomsnittlig lønn for kvinner i prosent av gjennomsnittlig lønn for menn (fastlønn) i utvalgte stilling pr. 31.12.2013.

Gjennomsnittlig lønn for kvinner i prosent av gjennomsnittlig lønn for menn i utvalgte stillinger pr 31.12.2013

Toppledelse	100 %
Mellomledere	92 %
Seniorrådgivere	97 %
Rådgivere	97 %
Førstekonsulenter/Konsulenter	102 %

KOMPETANSE

Konkurransetilsynet legger stor vekt på at de ansatte skal ha gode vilkår for videreutvikling. Konkurransetilsynet er en virksomhet hvor de fleste medarbeiderne har høyere utdanning på minst master nivå. Flere ansatte har også doktorgrad. 84 prosent av alle ansatte har høyere utdanning. 71 prosent har høyere utdanning som jurist eller økonom med mastergrad. I løpet av de siste årene har tilsynet også mange jurister og økonomer som har opparbeidet seg betydelig kompetanse innen konkurranserett og konkurranseøkonomi.

	Totalt		Kvinner		Menn	
Samfunns- og siviløkonomer	35	30 %	16	46 %	19	54 %
Jurister	47	41 %	30	64 %	17	36 %
Annen høyere utdanning	15	13 %	8	53 %	7	47 %
Utdanning av lavere grad	19	16 %	12	63 %	7	37 %
Totalt	116	100 %	66	57 %	50	43 %

Ansatte som er nye i Konkurransetilsynet får opplæring gjennom å løse saker og delta på ulike undervisningstilbud. Videre blir det gitt grunnleggende konkurransefaglig opplæring i egen regi med interne og eksterne foredragsholdere, samt utvikling av spisskompetanse innen konkurranseøkonomi og konkurranserett i eksternt regi.

Tilsynet har i flere år vektlagt gode utviklingsprogram for ledere. De fleste ledere i Konkurransetilsynet har deltatt på AFF sitt Solstrandkurs for nye og unge ledere. Konkurransetilsynet har også brukt betydelige ressurser til kompetansehevende tiltak i tilknytning til etterforskning.

Konkurransetilsynet brukte i overkant av 3 prosent av det totale budsjettet til kompetanseheving i 2013, i underkant av kr 26.000,- pr. ansatt.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

Konkurransetilsynet skal arbeide systematisk med HMS for å sikre trygge arbeidsforhold og likebehandling i virksomheten. Gode resultater innen helse-, miljø og sikkerhet krever et sterkt ledelsesengasjement og systematisk samarbeid med tillitsvalgte og vernetjenesten. Konkurransetilsynet vektlegger et arbeidsmiljø som er helsefremmende og preget av trygghet, åpenhet og respekt. Konkurransetilsynet fokuserer på helsetiltak til det beste for den individuelle arbeidstaker og til det beste for virksomheten. Ved et systematisk HMS-arbeid vil bedriften beskytte de ansattes helse og arbeidsmiljø.

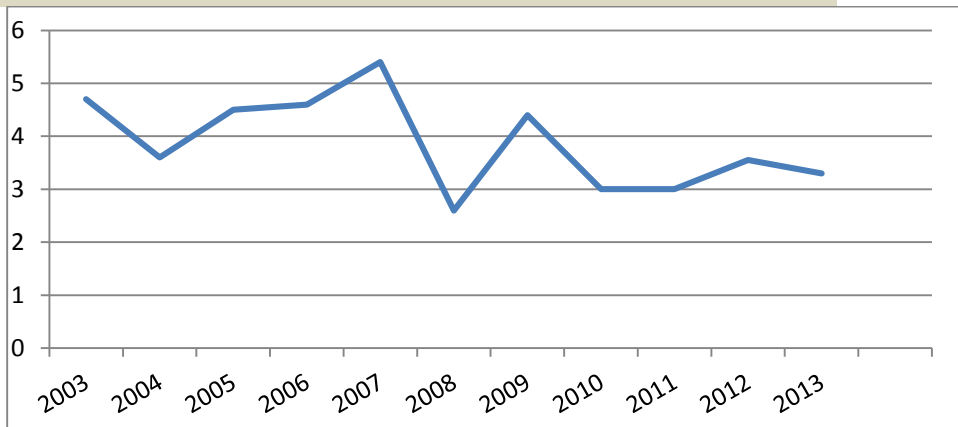
I 2013 har man gjennomført en rekke aktiviteter og tiltak. Det ble blant annet avholdt en helsekampanjedag for alle ansatte med fokus på trening og kosthold. De ansatte fikk også målt blodtrykk, kolesterol og BMI. Videre ble det gjennomført medarbeiderundersøkelse høsten 2013 og resultatene av denne har igangsatt noen aktiviteter og tiltak. I slutten av 2013 gjennomførte tilsynet også en undersøkelse blant de ansatte vedrørende bedriftshelsetjeneste og ulike velferdsordninger. Arbeidstakerne i Konkurransetilsynet har ved behov fått opplæring i ergonomi og gjennomgang av kontorarbeidsplassene.

Tiltak for gravide arbeidstakere er videreført i 2013. Tiltaket legger til rette at gravide ansatte får en samtale på arbeidsplassen med jordmor, slik at man kan komme frem til ordninger som gjør det mulig for den gravide å være i arbeid under graviditeten.

Som et seniorpolitisk tiltak gis ansatte over 62 år tilbud om å ta ut 14 dager tjenestefri. Dette for å utsette avgangsalderen for eldre arbeidstakere, øke verdiskapningen i samfunnet og for at Konkurransetilsynet skal kunne dra nytte av den kompetanse og erfaring seniorarbeideren sitter inne med. I 2013 hadde tilsynet 2 ansatte som gikk over på AFP. Deres gjennomsnittlige alder var 63,5 år.

Konkurransetilsynet har i 2013 oppnådd målsettingen om et sykefravær på under 5 prosent. I 2013 var sykefraværet på 3,3 prosent. Dette er en nedgang i forhold til sykefraværet for 2012 som var på 3,5 prosent.

SYKEFRAVÆR I PROSENT 2003-2013

REKRUTTERING

Tilsynet har god tilgang på kvalifiserte søkere, både når det gjelder økonomer og jurister. Det er noe mer utfordrende å rekruttere personer med lang erfaring i konkurranserett, og økonomer og jurister med ledererfaring.

Konkurransetilsynet hadde i løpet av 2013 syv eksterne stillingskunngjøringer. Til sammen 223 personer søkte. Det ble totalt ansatt 17 personer hvorav 11 kvinner og 6 menn. Flere av søkerne har oppgitt annen nasjonalitet enn norsk, samt krysset av for innvandrerbakgrunn og nedsatt funksjonsevne. 12 ansatte sluttet i 2013 og totalt 8 ansatte var ute i fødselspermisjon eller omsorgspermisjon ved utgangen av 2013.

Konkurransetilsynet har i 2013 deltatt på fagdager ved Universitetet og NHH (Norges Handelshøyskole) i Bergen. Studenter fra universitet og høyskoler har også besøkt tilsynet. Tiltakene er en god måte å komme i kontakt med studenter og andre som ønsker å jobbe i tilsynet. Det er gode tilbakemeldinger på slike arrangementer, noe som tyder på at Konkurransetilsynet er en attraktiv arbeidsgiver. Antall søkere stadfester dette.

Konkurransetilsynet tar inn sommervikarer og traineer i kortere perioder for å gi et innblikk i tilsynet sitt arbeid, og for å øke interessen for å arbeide i tilsynet når studiene er avsluttet. Det var 155 personer som søkte på sommerjobbene i 2013.

Rekruttering av innvandrere

Konkurransetilsynet har flere medarbeidere med innvandrerbakgrunn. Konkurransetilsynet har også som mål å øke antallet medarbeidere med innvandrerbakgrunn. Det er likevel få innvandrere som søker stilling i Konkurransetilsynet, selv om det går fram av utlysingen at innvandrere blir oppfordret til å søke. Antall ansatte med innvandrerbakgrunn har økt i 2010-2012. I 2013 er det ikke tilsatt noen med innvandrerbakgrunn.

Rekruttering av lærlinger

Konkurransetilsynet tok inn to lærlinger høsten 2012 i tilknytning til kontorfaget og IKT. Lærlingene blir i Konkurransetilsynet i to år før de tar et avsluttende fagbrev. Tilsynet har planer om å ta inn ytterligere to lærlinger fra høsten 2014.

Konkurransetilsynet ble i 2008 godkjent som lærlingebedrift av Hordaland fylkeskommune. Konkurransetilsynet har etablert ei god ordning for lærlingene, med både fagansvarlige og instruktører.

Jobbstrategi for unge personer med nedsatt funksjonsevne

I tråd med IA-avtalen og Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne ble det siste halvår 2013 tatt inn en person med nedsatt funksjonsevne under 30 år på en praksisplass. Kandidaten fra NAV har innehatt arbeidspraksis hos Konkurransetilsynet, for utprøving av sine arbeids- og funksjonsevner i det ordinære arbeidsliv. Ny praksisplass for 2014 er under etablering.

LIKESTILLING

Konkurransetilsynet er opptatt av at alle ansatte får anledning til å utvikle sine individuelle og organisatoriske ferdigheter uavhengig av kjønn, alder, etnisk bakgrunn eller funksjonsevne. Ved intern og ekstern rekruttering har Konkurransetilsynet som personalpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønns sammensetning og rekruttere personer med flerkulturell bakgrunn.

Trinn 1 – Vurdering av likestillingssituasjonen på bakgrunn av kjønn

		Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m%	k%	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i	2013	43	57	118	100	89	2	3	2	9	41	59	0,34	3,75
Konkurransetilsynet	2012	46	54	109	100	89	2	5	8	7	29	71	0,78	1,76
Toppledernivå	2013	54	46	13	100	100								
(Direktør/Avd.dir)	2012	50	50	10	100	99								
Mellomledernivå	2013	50	50	2	100	92								
(Seniorrådgiver)	2012	50	50	2	100	92								
Seniorrådgivere	2013	58	42	45	100	98								
	2012	64	36	45	100	99								
Rådgivere	2013	30	70	40	100	98								
	2012	22	78	36	100	100								
Førstekonsulenter	2013	23	77	13	100	102								
	2012	38	62	13	100	98								
Konsulenter	2013	33	67	3	100	93								
	2012	100	0	1	100	0								
Læringer	2013	50	50	2	100	100								
	2012	50	50	2	100	100								

Tabell 1.0 – likestillingssituasjonen på bakgrunn av kjønn

a) Likestilling på bakgrunn av kjønn

I 2013 utgjør kvinner 57 prosent av alle ansatte. Dette er en økning fra 54 prosent i 2012. Kvinner har like stor andel av lønn i forhold til menn som i 2012. Lønnsandelen for kvinner er på 89 prosent. I Konkurransetilsynet er det en overvekt av kvinner i administrative stillinger i lavere stillingskategorier. Sannsynligheten for at lønnsnivået for menn og kvinner skal bli likt totalt for Konkurransetilsynet er derfor lav. Innenfor de ulike stillingsgruppene er andelen av kvinners lønn tilnærmet lik menns lønn eller noe lavere.

Tilsynet har i mange år hatt en utfordring når det gjelder antall mannlige seniorrådgivere i forhold til antall kvinner. I løpet av de siste årene har forholdet forbedret seg ved at antallet kvinnelige seniorrådgivere er økt fra 32 prosent i 2011, 36 prosent i 2012 og nå til 42 prosent. Når det gjelder lønnsbetingelser i denne gruppen var kvinners lønn 98 prosent av menns lønn

i 2013. Tilsynet er fornøyd med både utviklingen av et økt antall kvinner blant seniorrådgivere, og for å ha oppnådd et noenlunde likt lønnsnivå for kvinner og menn i denne stillingskategorien.

Konkurransetilsynet har i 2013 en fraværspersent på 3,3 persent, og har oppnådd målsettingen om et sykefravær på under 5 persent. Sykefraværet er under 5 persent for både kvinner og menn, og er totalt noe lavere enn i 2012 da sykefraværet var på 3,5 persent. Sykefraværet er høyere for kvinner enn for menn. Når det gjelder legemeldt sykefravær i 2013 har kvinner en fraværspersent på 4,13, mens menn har en fraværspersent på 0,19 persent. En del av forklaringen på dette er sammenhengen mellom en ung arbeidsstokk med større andel kvinner enn menn, og hvor kvinners graviditet påvirker det legemeldte sykefraværet.

b) Likestilling på bakgrunn av etnisitet, religion og funksjonsnedsettelse

Virksomheten har flere ansatte med innvandrerbakgrunn og har som mål å øke tallet ved rekruttering. Det er likevel få innvandrere som søker stilling i Konkurransetilsynet, selv om det går frem av utlysningen at innvandrere blir oppfordret til å søke. Det er ingen endring i antallet ansatte med innvandrerbakgrunn i 2013. I tråd med Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne ble det siste halvår 2013 tatt inn en person med nedsatt funksjonsevne under 30 år på en praksisplass.

I tillegg har tilsynet en kontorlærling og en IT-lærling. Læretiden strekker seg over to år. I 2012 avsluttet en lærling læretiden hos tilsynet og to nye lærlinger startet opp høsten 2012. Tilsvarende skal det hentes inn to nye lærlinger høsten 2014. Flere av lærlingene har hatt innvandrerbakgrunn.

1. Trinn 2 og 3 - Vurdere tiltak og iverksette tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering

Det er ikke utarbeidet egne handlingsplaner for arbeidet med likestilling generelt i Konkurransetilsynet. Det vil normalt være svingninger i antall kvinner i forhold til antall menn og ulikheter i kvinners lønn i forhold til menns lønn. Det er imidlertid en tett oppfølging av om slike svingninger alltid går i favør av menn, samt at mindre endringer som peker i feil retning ikke fortsetter en negativ utvikling.

a) Tiltak for økt kvinneandel i ledende stillinger

Det har vært en målsetting siden 2010 at toppledelsen skal bestå av minimum 30 persent kvinner. Denne målsettingen har vært oppfylt siden 2011. I 2012 var prosentandelen kvinner i toppledelsen 50 persent, i 2013 er den på 46 persent.

b) Likelønn mellom menn og kvinner på alle stillingsnivå

Tilsynet har som mål å oppnå likelønn mellom menn og kvinner på alle stillingsnivå. Det er relativt små forskjeller i lønn mellom menn og kvinner med lik erfaring og kompetanse i tilsynet. Det er derfor ikke planlagt eller iverksatt spesielle tiltak på dette området.

c) Sykefravær

Konkurransetilsynet fokuserer på helsetiltak til det beste for den individuelle arbeidstaker og til det beste for virksomheten. Sykefraværet følges opp av ledere med personalansvar og i AMU-møter som avholdes jevnt gjennom året. Høsten 2011 iverksatte tilsynet en rekke tiltak for ansatte som er gravide, dette tiltaket ble videreført i 2012 og 2013. Det er mulig for gravide ansatte å få en samtale på arbeidsplassen med jordmor, slik at man kan komme frem til tiltak som medfører at den gravide i større grad klarer å være i arbeid under graviditeten.

d) Språk

Arbeidstakere som ikke har norsk som morsmål får tilbud om å delta på norskundervisning dekket av arbeidsgiver. I 2013 var det ingen som hadde behov for norskkurs.

2. Trinn 4 – Samletabell

Tabellen er basert på tallmateriell pr. 1. oktober 2013 hentet fra SAP i egen virksomhet:

	år	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
		m%	k%	Totalt (N)	m%	k%	Totalt (N)	M%	K%
Konkurransetilsynet	2013	57	50	14	43	57	118	100 %	89
	2012	42	58	12	46	54	109	100 %	89

Andelen kvinner med personalansvar i forhold til menn er noe lavere i 2013. Lønnsforholdet mellom menn og kvinner har endret seg de siste årene. I 2010 var snittlønnen til kvinner 83 % av menns snittlønn. I 2012 har dette steget til 89 % som også gjelder for 2013. Da administrative stillinger er lavere betalt enn fagstillinger i tilsynet og hovedtyngden av disse er kvinner, vil det ikke kunne være et mål om en lik lønnsfordeling mellom menn og kvinner i Konkurransetilsynet.

Regnskapsoppsett Konkurransetilsynet kap 1550 post 01 - ordinær drift

Midler	Note	2011	2012	2013
Overføringer fra forrige år		2 390 000	2 327 000	668 000
Bevilgninger iht tildelingsbrev		83 707 000	83 179 000	85 998 000
Tilleggsbevilgninger				
Kompensasjon for lønnsoppgjør		684 000	1 714 000	831 000
Refusjoner	1	2 558 000	3 355 000	3 021 000
Til disposisjon		89 339 000	90 575 000	90 518 000
Forbruk				
<u>Lønnsutgifter</u>				
Markedsovervåking		44 131 000	48 552 000	50 381 000
Informasjon		1 966 000	2 900 000	3 374 000
Administrasjon		12 286 000	11 996 000	12 406 000
Sum lønnsutgifter		58 383 000	63 448 000	66 161 000
<u>Varer og tjenester</u>				
IT og arkiv		8 382 000	6 595 000	4 226 000
Informasjon		1 148 000	1 124 000	1 262 000
Lokaler		8 365 000	7 704 000	10 567 000
Kompetanse		3 595 000	3 520 000	2 988 000
Rekruttering		520 000	371 000	206 000
Reiser og møter		2 437 000	3 268 000	3 370 000
HMS-tiltak		641 000	692 000	928 000
Andre driftsutgifter		3 542 000	3 475 000	2 365 000
Sum varer og tjenester		28 630 000	26 749 000	25 912 000
Sum forbruk		87 013 000	90 197 000	92 073 000
Saldo	3	2 326 000	378 000	-1 555 000

Regnskapsoppsett kap 1550 post 23 - KOFA

Midler	Note	2011	2012	2013
Overføringer fra forrige år			21 000	436 000
Bevilgninger iht tildelingsbrev		5 554 000	7 726 000	9 961 000
Tilleggsbevilgninger	2	2 000 000	990 000	700 000
Belastningsfullmakt FAD kap1500 post 21		4 500 000	2 000 000	
Fullmakt til å overskride bevilgningene mot merinntekt		151 000	174 000	
Refusjoner	1	391 000	236 000	372 000
Til disposisjon		<u>12 596 000</u>	<u>11 147 000</u>	<u>11 469 000</u>
Forbruk				
Lønnsutgifter		9 554 000	8 719 000	9 016 000
Varer og tjenester		1 939 000	2 014 000	3 125 000
Sum forbruk		<u>11 493 000</u>	<u>10 733 000</u>	<u>12 141 000</u>
Saldo	3	<u>1 103 000</u>	<u>414 000</u>	<u>-672 000</u>

Inntekter	2011	2012	2013
KOFA-gebyr (kap 4550 post 02 og 04)			
Budsjett	224 000	1 106 000	1 980 000
Gebyrer	9 041 000	9 966 000	2 971 000
Mindre-/Merinntekt	<u>8 817 000</u>	<u>8 860 000</u>	<u>991 000</u>

Gebyr - konkurranseloven (kap 4550 post 03)	2011	2012	2013
Overtredelsesgebyr	<u>1 300 000</u>	<u>1 325 000</u>	<u>-</u>

Note 1: Refusjoner av fødsels- og sykepenges, samt refusjoner ifm arbeidsmarkedstiltak og lærlinger

Note 2: Tilleggsbevilgningen til KOFA ble gitt i arbeidet med KOFA sine nettsider. Bevilgningen brukes til å modernisere nettsidene søkefunksjonalitet med bedre muligheter for filtrering og kategorisering av søkerresultatene.

Note 3: Konkurransetilsynet har i 2013 benyttet fullmakt til å overskride bevilgningene på kap 1550 post 01 - KT og post 23 -KOFA med inntil to prosent av bevilgningen på posten.

Andre driftsutgifter omfatter bl.a. kontorrekvisita, aviser, porto, ventelønn og konsulenttjenester

Vedlegg 2 – Høringsuttalelser 2013

Høringssvar til Finansdepartementet – NOU 2012:16 Samfunnsøkonomiske analyser

Sak 2012/0761, brevdato 15.01.2013

Sammendrag

I Konkurransetilsynets høringssvar til Finansdepartementet NOU 2012:16 Samfunnsøkonomiske analyser hadde Konkurransetilsynet særlig merknader til kapittel 7 Netto ringvirkninger av samferdselsprosjekter. I utredningen drøftes bl.a. hvordan gevinster ved transportinvesteringer bør behandles i samfunnsøkonomiske analyser, herunder nyttevirkinger som i dag i liten grad inngår som prissatte effekter i samfunnsøkonomiske analyser.

I en rekke saker griper Konkurransetilsynet inn i lokale markeder på grunn manglende konkurranse. Fra 2004 og frem til i dag har tilsynet grepet inn i 28 fusjonssaker hvorav 10 er i lokale markeder. I avgrensningen av de geografiske markedene er reisetid den viktigste faktoren. Transportinvesteringer som reduserer reisetiden vil normalt utvide markedet og føre til flere aktører og økt konkurranse innen det relevante markedet.

I høringssvaret pekte Konkurransetilsynet på at gevinsten ved økt konkurranse kan være betydelig, og at denne gevinsten må komme med i beregningene av den samfunnsøkonomiske nytten av transportinvesteringene.

Høringssvar til Forbrukerrådet – om organisering av drosjemarkedet

Sak 2012/0896, brevdato 14.02.2013

Sammendrag

Konkurransetilsynet peker i sitt høringssvar til Forbrukerrådet på enkelte sentrale konkurransemessige utfordringer i den delen av drosjemarkedet som er unntatt maksimalprisregulering. Spesielt sentrale forhold er vanskelig tilgjengelig prisinformasjon og behovsprøvingen av drosjeløyver.

God prisinformasjon er en forutsetning for virksom konkurranse i alle markeder. I drosjemarkedet gjør liten grad av prisgjennomsiktighet det vanskelig for kunden både å etterprøve prisen på en gitt drosjetur, samt vanskelig å foreta kvalifiserte valg mellom ulike drosjer basert på pris. Konkurransetilsynet viser i sitt høringssvar til tiltak allerede iverksatt for å bedre tilgjengeligheten av prisinformasjon. Videre fremmer tilsynet forslag til mulige fremtidige tiltak for å bedre prisinformasjonen ytterligere.

Vekst og responsmuligheter forutsetter tilgang på drosjeløyver. Innenfor dagens reguleringsregime pekes det på viktigheten av at fylkesmyndighetene som løyvemyndighet er uavhengige og objektive i sin behovsprøving. Behovsprøvingen setter begrensninger på hvor raskt etablerte aktører kan agere i markedet, samt potensielle nye aktørers mulighet til å etablere seg. Konkurransetilsynet er av den oppfatning at behovsprøvingen bør fjernes. Ved en eventuell fjerning av tilbudsreguleringen, bør det likevel stilles krav til aktørene i næringen for å sikre et visst kvalitetsnivå på tjenestene som tilbys, samt å forhindre oppblomstring av useriøse aktører. Kvalitetskravene bør være minst like høye som dagens krav jf. yrkestransportloven og yrkestransportforskriften.

Høringssvar– NOU 2013:3 Pensjonslovene og folketrygdreformen III

Sak 2013/0034, brevdato 27.02.2013

Sammendrag

Konkurransetilsynet viser til Finansdepartementets brev 11. januar 2013 hvor Banklovkommisjonens utredning om overgangsordning mellom eksisterende ytelsespensjonsordninger og ny tjenstepensjonslov (NOU 2013: 3) sendes på høring. Konkurransetilsynet fremmer med dette sine merknader til Banklovkommisjonens utredning.

Konkurransetilsynets merknader gjelder lovforslagets betydning for adgangen til å flytte pensjonsordninger over til ny tilbyder. Konkurransetilsynet peker på at dersom dagens innlåsingseffekt videreføres til også å omfatte tjenstepensjon etter tjenstepensjonsloven, vil dette innebære at det blir færre kunder å konkurrere om å tilby pensjonsordning til, noe som vil kunne svekke konkurransen mellom eksisterende aktører på tjenstepensjonsmarkedet ytterligere. Et lavere antall "frie" kunder å konkurrere om vil dessuten kunne gjøre det vanskeligere for nye aktører å etablere seg og tilby tjenstepensjon i samsvar med tjenstepensjonslovens nye modeller.

Konkurransen om å tilby ytelsespensjonsordning til private har vært lav de siste årene, blant annet grunnet de problemer ytelsespensjonsmodellen har opplevd. Slik Konkurransetilsynet ser det er innføringen av ny tjenstepensjonslov en anledning til å legge til rette for økt konkurranse i fremtiden, i det minste for den delen av pensjonsopptjeningen som skjer etter tjenstepensjonsloven. Konkurransetilsynet er derfor opptatt av at innføringen av ny tjenstepensjonslov, med tilhørende endringer i annet regelverk, ikke viderefører eller forverrer den nåværende konkurransesituasjonen.

Høringssvar – lov om omsetning av bøker (boklov)

Sak 2013/0105, brevdato 13.03.2013

Sammendrag

Konkurransetilsynet understreker i denne høringsuttalelsen at en boklov med en fastprisordning vil gi uheldige konkurransemessige virkninger.

Konkurransetilsynet er videre av den oppfatning at forslaget til boklov vil være til skade for leserne, både i et kortsiktig og langsiktig perspektiv.

I høringsuttalelsen redegjøres det for at boklovens horisontale virkninger kan ha tilsvarende virkninger som et kartell. Reguleringene bidrar til gjennomsiktighet og skaper en troverdig binding i forhold til den valgte prisstrategien i bransjen mellom samtlige aktører som omfattes av lovverket. Tilsvarende redegjør tilsynet for at ordningens vertikale bindinger kan gi negative konkurransevirkninger. Vertikale prisbindingsavtaler vil også kunne legge forholdene til rette for koordinert atferd på både forleggerleddet og bokhandlerleddet ved at det øker gjennomsiktigheten i markedet.

Konkurransetilsynet er særlig bekymret for den horisontale koordinering på forlegger- og bokhandlerledd som loven legger til rette for. En boklov som omfatter alle aktører i bransjen vil ytterligere forsterke de negative virkningene dagens fastprisordning medfører. Tilsvarende vil en boklov som omfatter alle formater også forsterke de negative virkningene knyttet til innovasjon og videre digitalisering av bokbransjen.

Målsettingene om litterær kvalitet, mangfold, tilgjengelighet og bevaring av norsk språk kan nås gjennom målrettede og direkte kulturpolitiske virkemidler. En boklov gir ingen garanti for at disse målsettingene nås. Tilsynet vil derfor anbefale at det brukes mest mulig målrettede virkemidler for å nå konkrete kulturpolitiske formål.

Tilsynet mener derfor dagens fastprisordning bør avvikles og at foreliggende lovforslag skrinlegges.

Høringsuttalelse - regulering av antall drosjeløyver tilsluttet drosjesentralene i nedre Buskerud

Sak 2013/0282, brevdato 25.04.2013

Sammendrag

Buskerud fylkeskommune foreslår å iverksette tiltak for å opprettholde og forbedre konkurransen i drosjemarkedet i nedre Buskerud. Helt konkret, ønsker fylkeskommunen å innføre en ordning hvor drosjesentraler i området ikke tillates å ha tilsluttet seg mer enn 50 prosent av drosjeløyvene i området.

Konkurransetilsynet har ved flere anledninger påpekt viktigheten av fylkeskommunenes løyvepolitikk som et verktøy for å opprettholde og stimulere til konkurranse i drosjemarkedet. Buskerud fylkeskommunes forslag er således helt i tråd med Konkurransetilsynets forslag til tiltak for å fremme konkurranse i drosjemarkedet.

Høringsuttalelse - beregningsgrunnlag for kapitalkrav

Brevdato 23.05.2013 Sak 2013/0243

Sammendrag

I denne høringen presenterer Finansdepartementet utkast til fire alternative regelsett for beregning av kapitalkrav ved utlån av boliglån fra IRB-banker. Konkurransetilsynet uttaler seg ikke direkte om de foreslåtte regelsettene, men uttaler på prinsipielt grunnlag at man for å sikre like vilkår for markedstilgang og dermed stimulere konkurransen, bør tilstrebe like rammevilkår innenfor EU/EØS-området og at man således bør søke å unngå særnorske regler. Etter Konkurransetilsynets syn vil harmoniserte rammevilkår innenfor EU/EØS være av betydning for ikke å vri konkurransen som skjer ved etablering over landegrensene.

Høringsuttalelse - søknad om fornyelse av konsesjon for å drive og inneha Moss lufthavn, Rygge

Sak 2013/0251, brevdato 24.05.2013

Sammendrag

Konkurransetilsynet viser i denne høringsuttalelsen til at Moss lufthavn, Rygge ("Moss lufthavn") er den eneste offentlige lufthavnen som er underlagt maksimale åpningstider i medhold av konsesjonsbestemmelsene i luftfartsloven. Rygge Sivile Lufthavn viser i sin søknad om fornyelse av konsesjon for å drive og inneha Moss Lufthavn, Rygge til at det ikke foreligger planer om å gjøre særlige endringer i rutetidene, men at det er ønskelig med en større fleksibilitet med hensyn til åpningstider samt likebehandling med øvrige flyplasser.

Konkurransetilsynet peker på at Moss lufthavn i liten grad er i konkurranse med nærliggende lufthavner i forretningssegmentet. Hva gjelder fritidssegmentet har imidlertid Moss lufthavn en større konkurranseflate til nærliggende lufthavner. På denne bakgrunn påpeker Konkurransetilsynet i høringsuttalelsen at det kan føre til en ulempe for Moss lufthavn å være underlagt lite fleksible åpningstider, og at en likebehandling mellom konkurrerende lufthavner bør tilstrebes.

Høringsuttalelse - forslag til nye eierkontrollregler for børser og verdipapirregistre

Sak 2013/0250, brevdato 30.05.2013

Sammendrag

I høringsnotatet foreslår Finanstilsynet at dagens eierskapstak på 20 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i børs eller verdipapirregistre erstattes av en egnethetstest av erverv over gitte terskelverdier.

Konkurransetilsynet er positiv til Finanstilsynets forslag om å ikke videreføre vektleggingen av konkurransemessige forhold i egnethetsvurderingen, siden det er konkurransemyndighetene som er nærmest til å vurdere de konkurransemessige virkningene av endringer i eierskap. Finanstilsynets forslag vil tydeliggjøre kompetansefordelingen mellom konkurransemyndighetene og Finansdepartementet, i de tilfeller hvor eierkontrollreglene for børser eller verdipapirregistre og konkurranselovgivningen benyttes parallelt.

Høringsuttalelse - forslag om innføring av skatteplikt for kommuner som utfører avfallstjenester i et marked

Sak 2013/0369, brevdato 19.06.2013

Sammendrag

I høringsnotatet foreslår Finansdepartementet å innføre skatteplikt for kommuner som utfører avfallstjenester i et marked. Formålet med forslaget er å hindre konkurransevridning mellom kommuner og andre private og kommunalt eide avfallsselskaper som utfører avfallshåndteringstjenester i et marked, samt sikre at norske regler er i overensstemmelse med EØS-avtalens forbud mot offentlig støtte.

Konkurransetilsynet støtter det foreslåtte endringsforslaget, da det vil bidra til konkurranse på like vilkår i avfallsmarkedet. Konkurransetilsynet peker på at det vil imøteset videre oppfølging av tiltak som skal hindre krysssubsidiering mellom skjermet og konkurranseutsatt virksomhet, inkludert høringsforslag fra Klima- og forurensningsdirektoratet om endringer i regelverk og veileder for beregning av avfallsgebyr.

Høringsuttalelse - utredning om fjernvarmereguleringen

Brevdato 26.08.2013 Sak 2013/0416

Sammendrag

I høringsnotatet ber Olje- og energidepartementet om innspill til rapport fra THEMA Consulting Group AS om endringer i reguleringen av fjernvarmemarkedet, herunder bruk av tilknytningsplikt og maksimalprisregulering. Formålet med rapporten er å foreta en overordnet analyse av reguleringen av fjernvarmemarkedet i lys av senere endringer i tilgrensende regelverk for kraftsektoren og i byggeteknisk forskrift (TEK 10). Ifølge rapporten er det fortsatt et behov for prisregulering i fjernvarmemarkedet, uavhengig av om tilknytningsplikten fjernes eller ikke. Rapporten gir ingen klar anbefaling om hvilke endringsforslag som bør innføres, og viser til at flere av forslagene vil være avhengig av myndighetenes politiske prioriteringer.

Konkurransetilsynet påpeker behovet for ytterligere utredning av høringsforslagene, og høringsuttalelsen er derfor av mer overordnet og prinsipiell karakter på dette stadiet i høringsprosessen. Tilsynet viser, i relasjon til tilknytningsplikten, til myndighetenes uttalte målsetning om økt fjernvarmeutbygging frem mot 2020. På denne bakgrunn og hensett til investeringene som er nødvendige for å etablere og drifte distribusjonsnettet for fjernvarme, er tilsynet av den oppfatning at bruk av tilknytningsplikt fremstår som et effektivt og hensiktsmessig virkemiddel for å oppnå denne målsetningen. Tilsynet påpeker samtidig konkurransemessige virkninger av ulik kommunal praktisering av tilknytningsplikten og understreker behovet for en likere praktisering av regelverket på tvers av kommunene, sammenlignet med dagens situasjon.

Konkurransetilsynet er videre av den oppfatning at hensynet til forbruker tilsier, i dagens markedssituasjon, at en form for prisregulering av fjernvarmemarkedet i Norge er hensiktsmessig. Tilsynet peker også på at en prisbasert reguleringsmodell er særlig å foretrekke dersom det er mulig å benytte en relevant referansepris framkommet i et marked med virksom konkurranse. Tilsynet tar imidlertid ikke stilling til hvordan reguleringsmodellen konkret bør utformes, men påpeker behovet for en bredere utredning på dette punktet i rapporten, herunder en nærmere omtale av ulike reguleringsmodeller i andre land.

Høringsuttalelse - ny lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden

Sak 2013/0388, brevdato 30.08.2013

Sammendrag

Konkurransetilsynet sendte 30. august 2013 sitt høringssvar til Dagligvarelovutvalgets utredning om god handelsskikk i dagligvarekjeden (NOU 2013:6). Konkurransetilsynet vurderte hvordan lovforslaget kan påvirke konkurransen, og kom til at loven trolig ikke vil føre til konkurranseskadelige virkninger i dagligvaremarkedet.

I høringssvaret stilte Konkurransetilsynet imidlertid spørsmål ved hvorvidt loven kan håndheves på en effektiv måte. I denne sammenheng ble det vist til at loven kan skape utfordringer knyttet til dobbelthåndheving, fordi avgrensingen mot andre lover og andre håndhevingsorgan er uklar. Videre ble det påpekt at flere av bestemmelsene i loven er vage, noe som kan gjøre det utfordrende for det håndhevende organ å dokumentere brudd på loven.

Høringsuttalelse - Høring om auksjon av 800 MHz-, 900 MHz- og 1800 MHz-båndene

Sak 2013/0582, brevdato 20.09.2013

Sammendrag

I høringen ber Post- og teletilsynet (PT) om innspill vedrørende reglementet for auksjonen av den digitale dividenden (800 MHz-båndet) samt 900- og 1800 MHz-båndet. PT ber også om innspill vedrørende utkast til frekvenstillatelser.

Konkurransetilsynet har én kommentar til utkast til frekvenstillatelser i 800-, 900- og 1800 MHz-båndet hva gjelder omsetting av frekvenstillatelser i et annenhåndsmarked. På generelt grunnlag viser Konkurransetilsynet til at formålet med innføring av frekvenstak i auksjonen også bør ivaretas ved vurderingen av hvorvidt en tillatelse til overdragelse eller utleie av frekvenstillatelser skal gis.

Det fremgår av høringsbrevet til PT at det ønskes innspill til om alle buddata skal offentliggjøres i etterkant av auksjonen. Konkurransetilsynet viser til at en slik offentliggjøring kan være med på å øke gjennomsiktigheten i markedet og slik tilrettelegge for koordinering. På den bakgrunn oppfordrer tilsynet til at det søkes andre alternative fremgangsmåter for å sikre objektivitet rundt auksjonen.

Høringsuttalelse – Forslag til revisjon av forskrifter til konkurranseloven

Sak 2013/0529, brevdato 07.10.2013

Sammendrag

Konkurransetilsynet peker i sitt høringssvar til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets høring av utkast til fire forskrifter i forbindelse med revisjonen av lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven) på at tilsynet har vært involvert i departementets utarbeidelse av reviderte forskrifter til konkurranseloven, og har gjennom dette arbeidet gitt uttrykk for tilsynets vurderinger underveis i prosessen. Det går frem av Konkurransetilsynets høringsuttalelse om lovforslaget at det er i all hovedsak positiv til de endringene som er foreslått, og derfor har begrenset sin høringsuttalelse til enkelte hovedsynspunkter til forskriftene som er sent på høring.

Tilsynet påpeker at utkastet til meldepliktforskrift innebærer en tilpasning til de vedtatte lovendringene som blant annet innebærer dels omfattende endringer i reglene om melding av foretakssammenslutninger. Videre påpeker Konkurransetilsynet at de endringene som er foreslått i forvalterforskriften innebærer en tilpasning til de vedtatte endringene i konkurranseloven for vedtak som tillater foretakssammenslutninger på vilkår og hvor forvalter er foreslått av partene som en del av vilkårene. Videre tilpasses forskriften de vedtatte endringene i Konkurransetilsynets kompetanse til å fatte vedtak om bindende avhjelpende tiltak i atferdssaker.

Videre påpeker tilsynet at departementets forslag til ny forskrift om opplysningsplikt mv. reflekterer og utdyper de vedtatte endringene i konkurranselovens regler om etterforskning og beslag. Når det gjelder forskrift om utmåling og lempning av overtredelsesgebyr påpeker Konkurransetilsynet at det er en fordel både for tilsynet og aktørene at det nå forskriftsreguleres hvordan man søker om lempning og hva en lempningssøknad nærmere skal inneholde.

Høringsuttalelse - ny statlig planbestemmelse for lokalisering av kjøpesentre og handel

Sak 2013/0613, brevdato 23.10.2013

Sammendrag

Høringen gjelder et forslag om en ny statlig planbestemmelse for lokalisering av kjøpesentre og handel fra Miljøverndepartementet. Forslaget vil gjøre det vanskeligere å etablere kjøpesentre utenfor bysentrum.

Av Konkurransetilsynets høringsuttalelse fremgår det at en ny statlig planbestemmelse for kjøpesentre kan øke etableringsbarrierene, og dermed svekke konkurransen, i lokale dagligvaremarkeder og i markeder for øvrig detaljhandel. Forslaget innebærer at det ikke skal være tillatt å etablere handelsvirksomheter som utgjør et bruksareal over 3000 kvadratmeter utenfor by- og tettstedssentrum, med mindre fylkesmannen samtykker. Fylkesmannen har imidlertid ikke anledning til å vektlegge konkurransehensyn i sin vurdering.

Også gjeldende reguleringer legger sterke begrensninger på etablering av kjøpesentre, men i dag er etablering mulig hvis denne er i samsvar med godkjente fylkes- eller fylkesdelplaner. Den nye bestemmelsen vil derfor øke etableringsbarrierene.

I høringsuttalelsen ber Konkurransetilsynet Miljøverndepartementet om å vurdere mindre konkurranseskadelige virkemidler som kan være egnet til å oppnå planbestemmelsens formål.

Høringsuttalelse - Høring om utkast til forskrift om avgifter for bruk av lufthavner drevet av Avinor AS - gjennomføring av direktiv 2009/12/EF om lufthavnavgifter

Sak 2013/0590, brevdato 18.11.2013

Sammendrag

Konkurransetilsynet høringsuttalelse vedrører utkast til forskrift om avgifter for bruk av lufthavner drevet av Avinor sendt på høring fra Samferdselsdepartementet. Høringen omhandler også en gjennomføring av direktiv 2009/12/EF ("avgiftsdirektivet") om lufthavnavgifter.

Konkurransetilsynet har tidligere etterlyst en gjennomgang av avgiftssystemet for lufthavner, og stiller seg derfor positivt til at en slik gjennomgang er gjennomført. Det fremgår av høringen at forskriften blant annet har som formål å fremme effektiv og samfunnsøkonomisk drift av lufthavnene. Det er uklart for Konkurransetilsynet hvordan de samfunnsøkonomiske prinsippene er gjenspeilet i selve avgiftssystemet, og det savnes en klarere redegjørelse for hvordan hensynet til samfunnsøkonomisk effektivitet er ivarettatt.

Konkurransetilsynet stiller seg positiv til flere av endringene som følger av avgiftsdirektivet, blant annet økt transparens rundt hvilke tjenester lufthavnavgiftene skal finansiere, og hvilke kostnader som er knyttet til disse tjenestene. Tilsynet stiller seg også positiv til at Luftfartstilsynet får rollen som uavhengig tilsynsmyndighet.

Høringen gjelder kun for lufthavner eid av Avinor. Samferdselsdepartementet åpner for at de største lufthavnene utenfor Avinor, Torp og Rygge, kan inkluderes i forskriften på sikt. Konkurransetilsynet mener det er uheldig at ikke problemstillingen om konkurransen mellom lufthavnene er vurdert i gjennomgangen av avgiftssystemet, og oppfordrer departementet om å ta opp denne problemstillingen i det videre arbeidet.

Høringsuttalelse - forslag om samordning av statlige innkjøp

Sak 2013/622, brevdato 09.12.2013

Sammendrag

Tilsynet stiller seg i høringsuttalelsen kritisk til opprettelsen av en statlig innkjøpsenhet med bakgrunn i tidligere erfaringer med sentraliserte innkjøp og potensielt skadelige virkninger på konkurransen. Samordning av statlige innkjøp kan gi færre konkurrenter, høyere priser for både statlige og ikke-statlige innkjøpere og gjøre det mindre attraktivt å etablere seg i bransjen. Dette går frem av Konkurransetilsynets høringsuttalelse til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

Fra et konkurransemessig synspunkt er det særlig gode grunner til å være varsom ovenfor en slik stor innkjøpsenhet. Særlig gjelder dette i markeder der den offentlige innkjøperen står for en betydelig del av markedets omsetning. Dersom en ikke vinner anbudet eller får kontrakt, kan det bety kroken på døren for mange bedrifter.

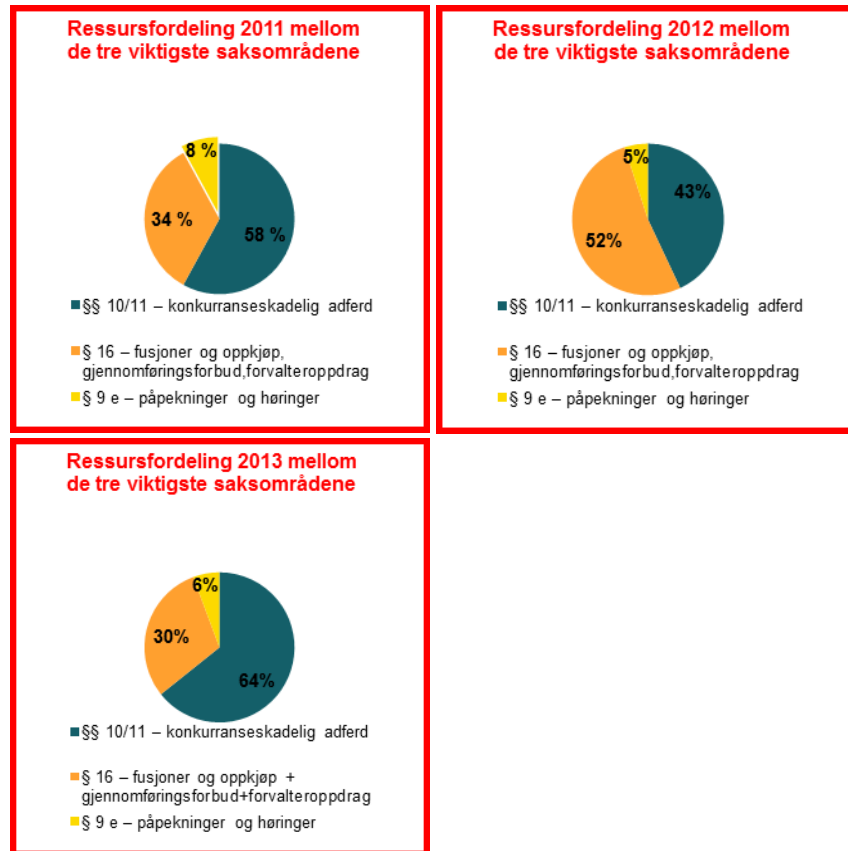
Under et samordnet innkjøp kan staten oppnå lavere priser fordi det blir gitt større kontrakter til færre aktører, det blir forhandlet frem standardiserte løsninger og fordi kontrakten kan bli et "make or break" for leverandørene. Og jo mer en bedrift er villig til å binde seg opp og garantere volum, jo lavere pris kan det offentlige forhandle seg til. Tilsynet er kritisk til forslaget om at tilknytning skal være obligatorisk og finansieres med en avgift ilagt leverandørene.

Samtidig kan en slik statlig innkjøpsordning bety høyere priser i privatmarkedet og for andre offentlige innkjøpere. Fordi staten presser prisene hos leverandørene, er det en risiko for at leverandørene kan forsøke å ta igjen de tapte marginene hos ikke-statlige virksomheter, og disse kan risikere å betale mer for varene og tjenestene.

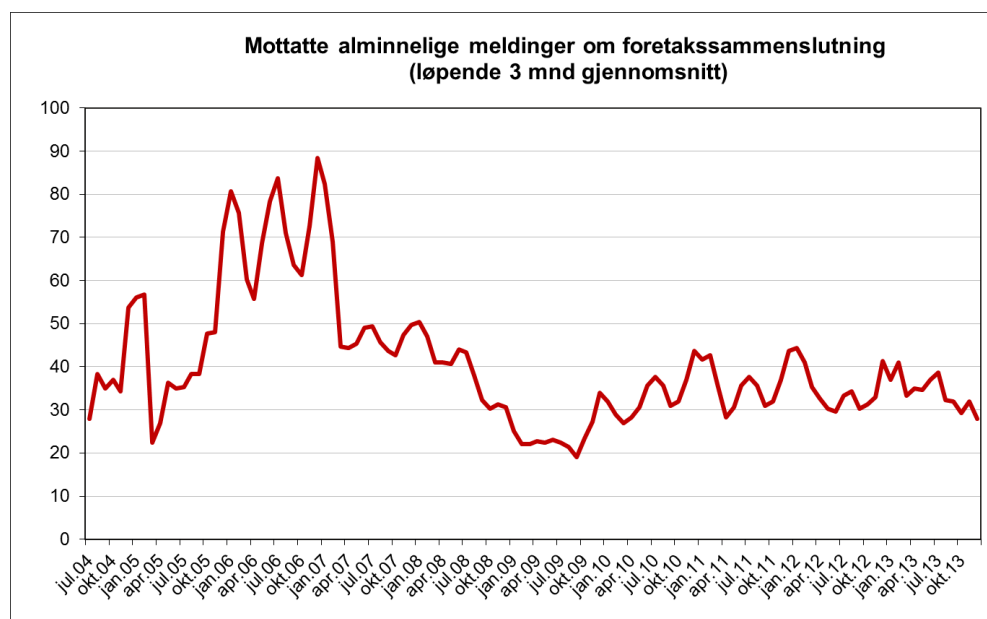
Med lavere priser for varene og tjenestene og liten sjanse for å vinne, blir det også langt mindre attraktivt å etablere seg i bransjen. Men med en høy risiko og lite fortjenestemuligheter, risikerer en at en vil stå igjen med stadig færre aktører – og monopollignende tendenser - også på selgersiden.

Vedlegg 3 – Statistikk 2013

Ressursfordeling mellom saksområder

Utvikling i antall mottatte meldinger 2004-2013

Saksstatistikk - Konkurransetilsynet

Mottatte saker	2010	2011	2012	2013
Meldinger om fusjoner og oppkjøp (§16)	415	461	411	391
Klager, tips og andre saker om brudd på loven/konkurranseskadelig adferd* (§§10/11)	95	81	75	45
Anmodning om å vurdere eventuelt skadelige offentlige reguleringer (§9e)	23	14	6	12
Mottatte høringssaker	167	203	180	193
Internasjonale saker	122	97	95	82
Administrative og andre saker	243	145	204	177
Totalt	1065	1001	971	900

**Ikke alle tips og andre henvendelser om mulige lovbrudd blir registrert som saker.*

Avsluttede saker*	2010	2011	2012	2013
Inngrep mot fusjoner og oppkjøp (§ 16)	0	2	4	2
Inngrep mot konkurranseskadelig adferd (§§ 10/11)	0	2	0	1
Påpekning av skadelige offentlige reguleringer (§ 9e)	0	0	1	0
Høringssvar med vesentlige merknader*	18	19	12	16
Avslag på ønske om inngrep (§§ 10/11)*	23	42	12	17
Lovbruddsgebyr – brudd på gjennomføringsforbudet *	0	4	4	3
Avgjørelser om delvis opphevelse/unntak fra gjennomføringsforbudet **	4	7	6	8
Vedtak om pålegg midlertidig gjennomføringsforbud**		5	5	4
Vedtak om plikt til å rapportere informasjon til tilsynet	6	0	4	0
Andre vedtak	0	2	5	3

** Oversikten inkluderer ikke avgjørelser og uttalelser som er unntatt offentlighet*

*** Fra 1.juli 2008 er det opp til partene selv å bestemme når de vil sende melding, men det er forbudt å gjennomføre en foretakssammenslutning før Konkurransetilsynet har fått melding og har behandlet saken.*

Meldinger om fusjoner og oppkjøp	2010	2011	2012	2013
Alminnelige meldinger	412	460	411	391
Frivillig innsendte fullstendige meldinger	3	1	3	4
Mottatte meldinger totalt	415	461	415**	395
Meldte foretakssammenslutninger som ikke var meldepliktige	20	24	26	28
Antall pålagte fullstendige meldinger	9	11*	13*	5*
Antall fullstendige meldinger totalt	12	12	16	9
Andel pålagte og frivillige fullstendige meldinger av alle meldinger	3 %	3 %	4 %	2 %

**Inkludert saker hvor pålegg av fullstendige meldinger ble trukket før fullstendig melding ble mottatt, ekskludert saker hvor alminnelig melding ble trukket etter at fullstendig melding ble pålagt.*

***Inkludert en sak der det ble pålagt fullstendig melding uten at alminnelig melding ble mottatt i forkant.*

Utmålte lovbruddsgebyr i NOK	2010	2011	2012	2013
Konkurranseskadelig adferd	0	440000 0**	0	360000 000**
Brudd av gjennomføringsforbud*	0	950000	1250000	800000

** Fra 1.juli 2008 er det opp til partene selv å bestemme når de vil sende melding, men det er forbudt å gjennomføre en foretakssammenslutning før Konkurransetilsynet har fått melding og har behandlet saken.*

***et foretak ble innvilget hel lempning på overtredelsesgebyret.*